

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.016.01.2021

Pan Kordian Kolbiarz
Burmistrz Nysy
Urząd Miejski w Nysie
ul. Kolejowa 15, 48-300 Nysa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/020 - Rozwój efektywnych systemów ciepłowniczych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Nysie ¹ , ul. Kolejowa 15, 48-300 Nysa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kordian Kolbiarz, Burmistrz Nysy, od 8 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Tworzenie strategii rozwoju efektywnych systemów ciepłowniczych 2. Realizacja programów w zakresie tworzenia i rozwoju efektywnego systemu ciepłowniczego 3. Nadzór nad procesami rozwoju efektywnych systemów ciepłowniczych
Okres objęty kontrolą	2016-2021 (I połowa), z uwzględnieniem dowodów i faktów wykraczających poza ten okres, mających wpływ na kontrolowane obszary
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Wojciech Jarzyna, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/79/2021 z 10 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2)

---

¹ Dalej: Urząd.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2016-2021 (I połowa) kontrolowana jednostka podejmowała działania mające na celu poprawę stanu jakości powietrza i w konsekwencji doprowadzenie do transformacji systemu ciepłowniczego w kierunku efektywnego energetycznie. Jednak zarówno zaplanowane, jak i zrealizowane działania nie wpłynęły na uzyskanie przez system ciepłowniczy Nysy statusu efektywnego energetycznie zgodnie z definicją zawartą w art. 7b ust. 4 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*⁴. Pomimo podjęcia już w 2016 r. przez Nyską Energetykę Ciepłą – Nysa Sp. z o.o.⁵, działań projektowych dotyczących realizacji zadania pn. *Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF 6MW* (o wartości około 71,5 mln zł), rozpoczęcie prac budowlanych zaplanowano na kwiecień 2022 r., a eksploatacji – na drugi kwartał 2024 r. Wpływ na późnienie w rozpoczęcie procesu budowlanego miał przede wszystkim okres oczekiwania na ogłoszenie programów wsparcia finansowego oraz na przyznanie środków na realizację inwestycji przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁶. Realizacja tej inwestycji przyczyni się do produkcji energii cieplnej z instalacji wykorzystującej OZE w ilości około 100 tys. GJ/rok i redukcji emisji CO₂ o około 12 tys. Mg/rok, jednak po zakończeniu inwestycji system ciepłowniczy nadal nie będzie spełniał wymogów systemu efektywnego energetycznie. Ilość energii z OZE wykorzystana do produkcji energii cieplnej wyniesie około 30%, przy wymogu prawnym 50%. Inwestycja stanowi pierwszy z założonych dwóch etapów działań, mających na celu stworzenie w pełni sprawnego energetycznie systemu ciepłowniczego. Drugim etapem ma być budowa kotła wielopaliwowego zasilanego paliwem takim jak RDF, PRE RDF, biomasa oraz osady pościekowe.

W *Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe* określono zadania inwestycyjne zmierzające do ograniczania zarówno wysokiej, jak i niskiej emisji. Przyjęte w powyższym zakresie kierunki działań były spójne z dokumentami strategicznymi i programowymi określającymi politykę Gminy w zakresie jej rozwoju, planowania przestrzennego i ochrony środowiska. Kontrolowana jednostka podejmowała działania mające na celu przede wszystkim: a/ modernizację źródeł ciepła sieciowego⁷; b/ poprawę efektywności energetycznej budynków⁸; c/ zachęcanie i wspieranie finansowe likwidacji indywidualnych, nieefektywnych źródeł ciepła opalanych węglem. W kontrolowanym okresie wymieniono 611 nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe⁹, a środki przeznaczone na ten cel wyniosły 2 211 516,26 zł. Ocenę skuteczności podejmowanych w tym zakresie działań uniemożliwił jednak brak przeprowadzenia przez Gminę pełnej inwentaryzacji takich źródeł. Gmina zrealizowała natomiast

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 716, ze zm. Dalej: *Prawo energetyczne*. Przez efektywny system ciepłowniczy rozumie się taki system, w którym do wytwarzania ciepła wykorzystuje się co najmniej: 1/ w 50% energii z odnawialnych źródeł energii lub 2/ w 50% ciepło odpadowe lub 3/ w 75% ciepło pochodzące z kogeneracji lub 4/ w 50% połączenie energii z odnawialnych źródeł energii oraz ciepła odpadowego lub pochodzącego z kogeneracji.

⁵ Dalej: Spółka NEC lub Spółka.

⁶ Spółka złożyła wniosek o dofinansowanie inwestycji w dniu 1 grudnia 2020 r., a w dniu 12 maja 2021 r. NFOŚiGW wystąpił zawiadomienie o przyznaniu środków na realizację zadania.

⁷ Modernizacja instalacji w 2018 r. oraz zainicjowanie budowy instalacji do spalania paliwa alternatywnego z odpadów komunalnych.

⁸ Poprzez ich termomodernizację w celu redukcji zużycia energii końcowej dla potrzeb grzewczych. Poprawiono efektywność energetyczną 10 budynków użyteczności publicznej, dziewięciu budynków/lokalii mieszkalnych w ramach programu „Czyste powietrze”, siedmiu budynków/lokalii komunalnych.

⁹ Przy udziale dotacji z budżetu Gminy Nysa, w latach 2016-2020, zlikwidowano 568 nieefektywnych źródeł ciepła, natomiast w ramach programu „Czyste powietrze” 43 źródła ciepła (środki przekazał mieszkańcom Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu).

wszystkie obligatoryjne zadania zaplanowane w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nysa¹⁰.

Na terenie Nysy w latach 2015-2020 nastąpiła poprawa w jakości powietrza, w odniesieniu do pyłów zawieszonych PM₁₀¹¹ oraz benzo(a)pirenu¹². W przypadku dwutlenku siarki¹³ nie odnotowano zmian w wielkości emisji zanieczyszczeń, pomiędzy rozpoczęciem, a zakończeniem pomiarów. W przypadku dwutlenku azotu¹⁴ odnotowano natomiast wzrost zanieczyszczenia, w zależności od lokalizacji stacji pomiarowej, o 5,0% i 6,0%.

Poziom strat ciepła następujący podczas transportu siecią ciepłowniczą, w stosunku do całości transportowanego ciepła, w okresie objętym kontrolą, był na stałym poziomie¹⁵ 15%, natomiast zapotrzebowanie na ciepło wzrosło o 7,12%.

Kontrolowana jednostka, w okresie objętym kontrolą, nie dokonała szczegółowej oceny potencjału wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych energetycznie systemów ciepłowniczych na swoim obszarze. Nie sporządzono również dokumentu, który w sposób jednoznaczny definiowałby utrudnienia w transformacji systemu ciepłowniczego w kierunku osiągnięcia efektywności energetycznej.

W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie posiadał w pełni obiektywnych danych dotyczących skuteczności podejmowanych działań, zarówno przez Urząd, jak i przez inne podmioty z terenu Gminy. Nie sporządzano bowiem wymaganych raportów monitoringowych z realizacji zadań ujętych w PGNDo zakończenia czynności kontrolnych, nie zapewniono też przeprowadzenia ewaluacji osiąganych celów w trakcie i po realizacji PGN. Burmistrz nie zwracał się również do innych niż Spółka NEC podmiotów z terenu Gminy o przekazywanie informacji, co do zakresu i efektów realizacji zadań w zakresie wskazanym w dokumentach strategicznych Gminy, dotyczących niskiej emisji.

Jeszcze w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych Burmistrz poinformował o podjęciu działań naprawczych, polegających na zwiększeniu nadzoru nad przestrzeganiem wymogów zawartych w dokumentach strategicznych Gminy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Tworzenie strategii rozwoju efektywnych systemów ciepłowniczych

Opis stanu faktycznego

Wiejsko-miejska gmina Nysa¹⁷ położona jest w południowo-zachodniej części województwa opolskiego, jej powierzchnia wynosi ok. 218 km², a liczba mieszkańców systematycznie spadała (z 57 710 osób w 2015 r. do 56 573 osób w 2020 r.). Na terenie Gminy koncesjonowaną działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania, przesyłania i dystrybucji ciepła prowadziła Spółka NEC¹⁸. Źródłem

¹⁰ Dalej: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej lub PGN.

¹¹ Dalej: PM₁₀.

¹² Dalej: B(a)p.

¹³ Dalej: SO₂.

¹⁴ Dalej: NO₂.

¹⁵ Średnia krajowa 12,9%.

¹⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁷ Dalej: Gmina.

¹⁸ Utworzona na podstawie uchwały Nr XLVIII/488/98 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie wyboru formy organizacyjno-prawnej dla prowadzenia działalności w zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą.

zasilającym miejski system ciepłowniczy była Ciepłownia Centralna¹⁹, zarządzana przez Spółkę NEC. W latach 2016-2018 Ciepłownia Centralna wytwarzała ciepło w dwóch kotłach wodnych opalanych węglem i w trzech kotłach wodnych opalanych gazem lub paliwem ciekłym o łącznej mocy zainstalowanej równej 86,3000 MW oraz w jednostce kogeneracji o mocy osiągalnej cieplnej 1 195 MW²⁰. W 2018 r. dokonano modernizacji ww. ciepłowni. Polegała ona *na przebudowie istniejącego kotła WR-25 na kocioł WR-12N w nowej technologii ścian szczelnych*, którego sprawność energetyczna wynosi 85%. Ponadto zmodernizowany kocioł WR-12N, oraz istniejący kocioł WR-25N zostały wyposażone w wysokosprawny układ odpylania spalin oparty na multicyklonach oraz filtrach workowych. Zapotrzebowanie na moc cieplną pochodzącą z miejskiego systemu ciepłowniczego nieznacznie wzrosło (z 70,9 MW w 2015 r. do 72,02 MW w 2020 r.). Długość sieci ciepłowniczej należącej do Spółki NEC zwiększyła się z 37,81 km w 2015 r. do 40,96 km w 2020 r. (o 3,2 km, tj. o 8,3%). Udział sieci preizolowanych w długości sieci ciepłowniczej wynosił: a/ w 2015 r. – 45,52%, b/ w 2016 r. – 45,92%, c/ w 2017 r. – 47,77%, d/ w 2018 r. – 48,25%, e/ w 2019 r. – 48,9%, f/ w 2020 r. – 52,32% (w latach 2015-2020 wzrósł o 6,8 punktu procentowego). Długość eksploatowanych przyłączy do budynków wynosiła odpowiednio: 11,73 km; 12,01 km; 12,06 km; 13,50 km; 13,89 km oraz 14,66 km (w latach 2015-2020 wzrosła o 2,93 km, tj. o 25%). Wielkość strat ciepła w systemie ciepłowniczym wyniosła natomiast (odpowiednio): 53 406,7 GJ; 57 914,0 GJ; 60 267,1 GJ; 49 975,2 GJ; 56 745,8 GJ oraz 51 703,3 GJ. Zamówiona moc cieplna z miejskiego systemu ciepłowniczego wzrosła z 70,9 MW w 2015 r. do 72,02 MW w 2020 r.²¹. Wzrosło również zużycie ciepła z 309 490,15 GJ w 2015 r. do 331 542,30 GJ w 2020 r.²². W 2015 r. udział poszczególnych paliw wykorzystywanych w produkcji ciepła systemowego wynosił: w odniesieniu do węgla kamiennego koksującego – 1,08%, węgla kamiennego niskokalorycznego – 86,63%, a gazu ziemnego wysokometanowego – 12,29%. W 2020 r. udział ten wynosił natomiast: w odniesieniu do węgla kamiennego koksującego – 0,85%, węgla kamiennego niskokalorycznego – 86,90%, a gazu ziemnego wysokometanowego 12,25%²³. Z systemu ciepłowniczego na terenie Gminy korzystało ok. 29% odbiorców ciepła. Kontrolowana jednostka posiadała również informacje o 13 istniejących kotłowniach lokalnych, w tym dwóch o mocy zainstalowanej powyżej 5 MW (na gaz ziemny), dwóch o mocy zainstalowanej od 1-5 MW (na gaz ziemny oraz biogaz i olej) oraz dziewięciu kotłowniach o mocy zainstalowanej od 100 kW do 1 MW (w tym jednej kotłowni na gaz ziemny, dwóch na olej opałowy, pięciu na paliwa stałe, jednej na gaz ziemny i olej opałowy). Rozbudowana sieć gazowa na terenie miasta i dostępność gazu stanowiła o znaczącym jego wykorzystaniu jako nośnika energii dla pokrycia potrzeb cieplnych i ciepłej wody użytkowej²⁴. Gaz ziemny był najczęściej wykorzystywanym paliwem wśród odbiorców ciepła (ok. 47%).

(akta kontroli str. 149-150, 811, 819, 828, 2341-2342, 2770)

Urząd nie posiadał informacji o ilości indywidualnych źródeł ciepła działających w latach 2016-2021 (I połowa) na terenie Gminy. Naczelnik Wydziału Rozwoju Wsi i Ochrony Środowiska wyjaśnił, że od 1 lipca 2021 r., w ramach realizacji projektu pn. „Zintegrowany system ograniczania niskiej emisji”, rozpoczął się proces składania deklaracji do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, który ma na

¹⁹ Ponadto Spółka NEC posiadała sześć kotłowni lokalnych w gminnych placówkach oświatowych, które nie były podłączone do sieci. Łączna zainstalowana moc dla tych kotłowni wynosiła 0,70 MW.

²⁰ Zgodnie z Aktualizacją założeń do planu zaopatrzenia w ciepło z 2019 r., str. 37.

²¹ W 2016 r. – 70,27 MW, w 2017 r. – 70,55 MW, w 2018 r. – 70,26 MW a w 2019 r. – 70,92 MW.

²² W 2016 r. – 341 982,40 GJ, w 2017 r. – 348 495,10 GJ, w 2018 r. – 336 336,30 GJ a w 2019 r. – 323 708,80 GJ.

²³ Odpowiednio: w 2016 r.: 0,97%, 85,39%, 13,64%; w 2017 r.: 0,88%, 87,24%, 11,88%; w 2018 r.: 0,81%, 85,83%, 13,36%; w 2019 r.: 1,0%, 89,23%, 9,77%.

²⁴ Dalej: c.w.u.

celu zebranie wszystkich danych dotyczących źródeł ciepła i spalania paliw w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Należy zaznaczyć, że Gmina Nysa podjęła w latach ubiegłych próbę zbudowania takiej ewidencji poprzez wizyty strażników miejskich i spisywanie przez nich źródeł ciepła u mieszkańców. Niestety niekompletność danych, wynikająca z niemożności dotarcia do wszystkich obywateli (nieobecności mieszkańców, odmowy udzielania informacji) oraz wizja rychłej budowy ogólnokrajowej bazy (o projekcie mówiło się już od kilku lat), spowodowała zaniechanie tych działań.

(akta kontroli str. 3030)

Z informacji uzyskanych z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska²⁵ wynikało, że na terenie Nysy pomiary jakości powietrza były realizowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). W latach 2015-2020 prowadzono pomiary w zakresie następujących wskaźników i metod pomiarowych²⁶: a/ PM₁₀ – metodą manualną (w latach 2015-2019) oraz metodą automatyczną (w 2020 r.); b/ PM_{2,5} – metodą manualną (w 2020 r.); c/ b(a)p – metodą manualną (w 2015 r., 2017 r. i w 2019 r.); d/ NO₂ – metodą pasywną (w latach 2015-2017); e/ SO₂ – metodą pasywną (w latach 2015-2017); f/ benzenu – metodą pasywną (w 2018 r.). Nie był natomiast realizowany pomiar CO. Wyżej wymienione pomiary prowadzone były na stacjach tła miejskiego.

(akta kontroli str. 2764)

Wyniki pomiarów jakości powietrza realizowanych w ramach PMS kształtowały się następująco:

a/ PM₁₀²⁷: w 2015 r. średnia roczna 34 µg/m³, liczba dni z przekroczoną normą dobową – 72; w 2016 r. – średnia roczna 34 µg/m³, liczba dni z przekroczoną normą dobową – 65; w 2017 r. – średnia roczna 27 µg/m³, liczba dni z przekroczoną normą dobową – 41; w 2018 r. – średnia roczna 32 µg/m³, liczba dni z przekroczoną normą dobową – 59; w 2019 r. – średnia roczna 27 µg/m³, liczba dni z przekroczoną normą dobową – 44; w 2020 r. – średnia roczna 29 µg/m³, liczba dni z przekroczoną normą dobową – 40;

b/ PM_{2,5}²⁸ – w 2020 r. średnia roczna 21 µg/m³;

c/ b(a)p²⁹ – w 2015 r. średnia roczna 6 ng/m³, w 2017 r. – średnia roczna 4 ng/m³, w 2019 r. – średnia roczna 4 ng/m³;

d/ NO₂: – w latach 2015-2017 średnia roczna wyniosła odpowiednio 20 µg/m³, 21 µg/m³ i 21 µg/m³ (dla stacji pomiarowej zlokalizowanej w Nysie przy ul. Grodkowskiej) oraz odpowiednio 15 µg/m³, 16 µg/m³ i 16 µg/m³ (dla stacji pomiarowej zlokalizowanej w Nysie przy ul. Tkackiej);

e/ SO₂: w latach 2015-2017 średnia roczna wyniosła odpowiednio 3 µg/m³, 4 µg/m³ i 3 µg/m³ dla stacji pomiarowej zlokalizowanej w Nysie przy ul. Grodkowskiej oraz odpowiednio 3 µg/m³, 4 µg/m³ i 3 µg/m³ dla stacji pomiarowej zlokalizowanej w Nysie przy ul. Tkackiej; w przypadku obu tych stacji pomiarowych nie odnotowano dni z przekroczoną normą dobową;

f/ benzenu³⁰ – w 2018 r. średnia wartość roczna wyniosła 1 µg/m³.

Z powyższych danych wynikało, że w Nysie w latach 2015-2020 nastąpiła poprawa jakości powietrza. W odniesieniu do PM₁₀ liczba dni z przekroczoną normą dobową uległa zmniejszeniu z 72 do 40³¹, a w odniesieniu do b(a)p odnotowano spadek w średniorocznej imisji zanieczyszczeń z 6 ng/m³ do 4 ng/m³ (tj. o 33,33%).

²⁵ Dalej: GIOŚ.

²⁶ Metoda manualna oznacza 24-godzinny czas uśredniania stężeń, automatyczna 1-godzinny, pasywna ok. 1-miesięczny.

²⁷ Lokalizacja stacji pomiarowej – Nysa, ul. Marii Rodziewiczówny.

²⁸ Lokalizacja stacji pomiarowej – Nysa, ul. Marii Rodziewiczówny.

²⁹ Lokalizacja stacji pomiarowej – Nysa, ul. Marii Rodziewiczówny.

³⁰ Lokalizacja stacji pomiarowej – Nysa, ul. Tkacka.

³¹ Spadek o 44,44%.

W przypadku SO₂ nie odnotowano zmian w wielkości emisji zanieczyszczeń pomiędzy rozpoczęciem a zakończeniem pomiarów. W przypadku NO₂ odnotowano natomiast wzrost zanieczyszczenia, w zależności od lokalizacji stacji pomiarowej, o 5,0% i o 6,7%.

(akta kontroli str. 2765)

Prezes Zarządu Spółki NEC³² poinformował, że system ciepłowniczy na terenie miasta Nysa, nie spełniał – w latach 2015-2021 (I połowa) – wymogów systemu efektywnego energetycznie zgodnie z definicją określoną w art. 7b ust. 4 *Prawa energetycznego*. Ilość dostarczonego ciepła użytkowego do systemu ciepłowniczego wyniosła: a/w 2015 r. – 100 017,0 MW, b/w 2016 r. – 110 235,6 MW, c/w 2017 r. – 112 698,4 MW, d/w 2018 r. – 107 435,6 MW, e/w 2019 r. – 105 280,7 MW, f/w 2020 r. – 105 722,7 MW, g/w 2021 r. (I połowa) – 71 961,5 MW. Ilość ciepła wytworzonego w wysokosprawnej kogeneracji wynosiła natomiast odpowiednio: 2 991,5 MW; 6 816,7 MW; 3 128,4 MW; 3 391,5 MW; 1 884,4 MW; 2 950,7 MW oraz 866,0 MW. Udział ciepła użytkowego dostarczonego do systemu ciepłowniczego wytworzonego w wysokosprawnej kogeneracji wyniósł tym samym odpowiednio 3,0%; 6,2%; 2,8%; 3,2%; 1,8%; 2,8% oraz 1,2%.

Sekretarz Miasta wyjaśnił, że *Prezes Spółki NEC informował Burmistrza, w trakcie bezpośrednich spotkań, o niespełnianiu przez system ciepłowniczy w Nysie, wymogów systemu efektywnego energetycznie*. Zdaniem Burmistrza Nysy tworzenie systemu efektywnego energetycznie jest wieloetapowym procesem, a przepisy prawa nie nakładają na gminy obowiązku zapewnienia efektywności energetycznej systemów ciepłowniczych. Podejmowane przez Gminę i Burmistrza działania są dywersyfikowane i mają na celu zarówno obniżenie niskiej, jak i wysokiej emisji, a ich naturalnym ograniczeniem są środki finansowe.

(akta kontroli str. 2769, 2771, 2996, 2999)

Sekretarz Miasta wyjaśnił też, że Gmina nie posiada i nie zlecała wykonania dokumentu, który w sposób jednoznaczny definiowałby utrudnienia w transformacji systemu ciepłowniczego w kierunku osiągnięcia jego efektywności. Niemniej jednak analizy w tym zakresie prowadzone są na bieżąco. Efektem tych działań jest m.in. decyzja o rozpoczęciu budowy kotłowni. Podejmowane przez Gminę (w tym przede wszystkim przez Spółkę NEC) działania, których pierwszym etapem jest budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF 6MW, stanowią pierwszy etap dostosowania systemu ciepłowniczego do standardu systemu efektywnego energetycznie.

(akta kontroli str. 3001)

W okresie objętym kontrolą, Spółka NEC podjęła działania zmierzające do zrealizowania zadania pn. *Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF 6MW*. W ramach tego zadania przewiduje się budowę nowej instalacji termicznego przetwarzania paliwa alternatywnego z segregowanych odpadów komunalnych, z produkcją energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji. Instalacja Odzysku Energii (IOE) ma posiadać nominalną roczną wydajność termicznego przetwarzania wynoszącą około 15 tys. t paliwa alternatywnego. Jak wyjaśnił Prezes Spółki NEC, rozpoczęcie prac projektowych miało miejsce w 2016 r., w kolejnym roku zmieniona została decyzja środowiskowa, a w 2018 r. Spółka NEC uzyskała pozwolenie na budowę oraz powstał projekt wykonawczy inwestycji. Ponadto w dniu 1 grudnia 2020 r. został złożony wniosek do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej³³ o dofinansowanie przedsięwzięcia pn. *Budowa kotłowni z kotłem parowym opalany paliwem*

³² Dalej: Prezes Zarządu Spółki NEC lub Prezes Spółki NEC.

³³ W ramach programu priorytetowego 2.1.2 *Racjonalna gospodarka odpadami – Część 2 Instalacje gospodarowania odpadami*. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - dalej: NFOŚiGW.

alternatywnym dla Nyskiej Energetyki Ciepłej – Nysa sp. z o.o., który został oceniony pozytywnie³⁴ (spółka oczekiwała na podpisanie umowy z NFOŚiGW). Rozpoczęcie prac budowlanych zaplanowano na kwiecień 2022 r., natomiast rozpoczęcie eksploatacji – na drugi kwartał 2024 r. Przewidywane korzyści z realizacji ww. zamierzenia obejmowały: a/ ograniczenie opłat za zakup uprawnień do emisji CO₂ w przedziale 25-30%; b/ zmniejszenie zużycia węgla z 19 tys. t do 13 tys. t³⁵; c/ zmniejszenie zużycia gazu o połowę, tj. z 1,5 mln m³ do 0,75 mln m³; d/ zwiększenie ilości produkowanej energii elektrycznej z 2 628 MWh do 10 608 MWh³⁶; e/ wzrost ilości energii sprzedanej z 1 670 MWh do 5 969 MWh³⁷. W uzasadnieniu realizacji przedsięwzięcia wskazano, że umożliwi ono zastąpienie w około 20% aktualnego paliwa, tj. miału węglowego. Technologia zaprojektowana dla Spółki NEC dedykowana jest odpadom gorszej jakości, tj. o wartości opałowej rzędu 14 MJ/kg i nie przewiduje się konieczności wzbogacania tych odpadów celem podniesienia ich wartości opałowej. Efekt ekologiczny wskazany we wniosku o dofinansowanie przedsięwzięcia³⁸ obejmował: 1/ ograniczenie masy składowanych odpadów o 14 654,81 Mg/rok; 2/ produkcję energii elektrycznej w nowej instalacji wykorzystującej OZE – około 28 000 GJ/rok; 3/ produkcję energii ciepłej w nowej instalacji wykorzystującej OZE – do 100 tys. GJ/rok; 4/ redukcję emisji CO₂ – powyżej 12 tys. Mg/rok. Planowany koszt przedsięwzięcia, wykazany we wniosku o dofinansowanie, wynosił ok. 71,5 mln zł³⁹, w tym koszty kwalifikowane w kwocie 58,1 mln zł⁴⁰.

Prezes Spółki NEC wyjaśnił, że po zakończeniu ww. inwestycji, system ciepłowniczy w Nysie nadal nie będzie spełniał definicji systemu efektywnego energetycznie. Poinformował też, że *zaledwie 10 z 164 systemów ciepłowniczych w miastach do 50 tys. mieszkańców jest efektywnych energetycznie. Szacunkowy koszt spełnienia przez NEC wymogu posiadania efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego wynosi na dzień dzisiejszy około 300 mln zł.* Wyjaśnił ponadto, że Spółka, rozwijając system ciepłowniczy w efektywny energetycznie, podzieliła niezbędne działania na dwa etapy. Realizacja inwestycji *Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF 6MW* stanowi pierwszy etap dostosowywania systemu. Drugim etapem będzie budowa kotła wielopaliwowego zasilanego paliwem takim jak RDF, PRE RDF, biomasa oraz osady pościekowe. Jednostka ta w układzie kogeneracji o mocy 10 do 12 MW ciepła wyprodukuje około 150 do 200 tys. GJ, co daje około 70% energii wyprodukowanej w kombinacji wymienionych źródeł, dzięki czemu spełnione zostanie kryterium efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego, nawet po zwiększeniu liczby przyłączanych odbiorców. Spółka znajduje się obecnie w momencie wyboru koncepcji budowy jednostki mającej powstać w drugim etapie inwestycji, a *po rozpoczęciu budowy pierwszej jednostki, Spółka rozpocznie prace związane z uzyskaniem Decyzji Środowiskowej, następnym etapem będzie poszukiwanie źródeł finansowania inwestycji, której szacowany koszt to około 150 mln zł.*

Sekretarz Miasta wyjaśnił natomiast, że *rozwiązania alternatywne dla powyższego modelu, choć omawiane, nie przyjęły formy dokumentu.*

(akta kontroli str. 154 -155, 172, 223, 238, 253, 316, 385, 2988-2989, 3000, 3051)

Sekretarz Miasta wyjaśnił również, że Burmistrz jest świadomy, że inwestycja *Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF 6MW* stanowi jedynie pierwszy etap dostosowywania systemu do standardu

³⁴ Wniosek, w wyniku oceny ekologiczno-technicznej, uzyskał maksymalną liczbę punktów.

³⁵ Tj. o 31,58%.

³⁶ Tj. o 303,65%.

³⁷ Tj. o 257,42%.

³⁸ Złożonym do NFOŚiGW.

³⁹ 71 487 636,00 zł.

⁴⁰ 58 110 030 zł.

efektywności energetycznej. Świadomość ta wynika z szeregu spotkań z Prezesem Spółki NEC. Burmistrz jest również świadomy tego, iż osiągnięcie poziomu efektywności energetycznej jest jednym z szeregu zadań, które w ramach ograniczonych środków finansowych Gmina realizuje.

(akta kontroli str. 3000)

Rada Miejska w Nysie podjęła w 2002 r. uchwałę⁴¹ w sprawie przyjęcia *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze Gminy Nysa*⁴². W okresie objętym kontrolą obowiązywały aktualizacje powyższych założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, przyjęte w 2014 r.⁴³ oraz w 2019 r.⁴⁴

W kontrolowanej jednostce nie dochowano jednak terminu opracowania aktualizacji *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło*, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 391, 577, 774)

Obowiązujące w okresie objętym kontrolą *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło z 2002 r.* objęte *Aktualizacjami założeń z 2014 r.* i *z 2019 r.* zawierały m.in.: a/ ocenę stanu istniejącego systemu zaopatrzenia w ciepło i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło; b/ możliwości wykorzystania nadwyżek energii cieplnej ze źródeł przemysłowych; c/ wskazanie działań mających na celu racjonalizację użytkowania energii w systemie ciepłowniczym, zarówno w systemowych, jak i w pozasystemowych źródłach ciepła; d/ zakres współpracy z innymi gminami⁴⁵. W ww. aktualizacjach zawarto również plany rozwoju, zamierzenia modernizacyjno-inwestycyjne Spółki NEC.

W *Aktualizacji założeń z 2014 r.* i *z 2019 r.* stwierdzono, że zarówno sieci, jak i węzły są w dobrym stanie technicznym, istnieje rezerwa mocy zainstalowanej w stosunku do mocy zamówionej. Rozbudowana sieć gazowa na terenie miasta i dostępność gazu stanowi o znaczącym jego wykorzystaniu, jako nośnika energii dla pokrycia potrzeb cieplnych i ciepłej wody użytkowej. Jako znaczący problem na terenie Gminy wskazano „niską emisję” z ogrzewań piecowych i kotłowni indywidualnych, podkreślając konieczność prowadzenia przez Gminę konsekwentnej polityki w zakresie modernizacji i stymulowania modernizacji ogrzewań indywidualnych, z którego to typu ogrzewania korzysta około 19% odbiorców ciepła. W dokumentach oszacowano, że w okresie docelowym do 2030 r. (w stosunku do roku bazowego 2013 r.) nastąpi niewielki spadek zapotrzebowania na ciepło o ok. 0,8 MW. Jako element racjonalizacji użytkowania energii w systemie ciepłowniczym zaproponowano, w obrębie systemu dystrybucji, poprawę efektywności przesyłu ciepła, poprzez ograniczenie strat przesyłowych oraz redukcję ubytków wody sieciowej (poprawa jakości izolacji istniejących rurociągów i węzłów ciepłowniczych, wymiana zużytych sieci ciepłowniczych o wysokich stratach ciepła na rurociągi preizolowane o niskim współczynniku strat, modernizacja węzłów ciepłowniczych bezpośrednich na wymiennikowe).

(akta kontroli str. 628, 705-710, 774, 828-830, 888-894, 906, 916, 2338-2339)

W *Aktualizacji założeń z 2019 r.* stwierdzono, że funkcjonujący na terenie Gminy system ciepłowniczy nie spełnia warunku systemu efektywnego energetycznie. W przypadku analizowanych koncepcji jego modernizacji⁴⁶ istnieje potencjalna

⁴¹ Nr LIII/654/2002 z dnia 27 lutego 2002 r.

⁴² Dalej: *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło z 2002 r.*

⁴³ Uchwała nr LI/753/14 Rady Miejskiej w Nysie z 30 października 2014 r. w sprawie uchwalenia Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy Nysa. Dalej: *Aktualizacja założeń z 2014 r.*

⁴⁴ Uchwała nr VI/80/19 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie uchwalenia Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz geotermię na obszarze Gminy Nysa. Dalej: *Aktualizacja założeń z 2019 r.*

⁴⁵ W odniesieniu do energii cieplnej brak było, jak też nie przewidziano wspólnych rozwiązań oraz inwestycji związanych z systemem ciepłowniczym Gminy i gmin sąsiednich.

⁴⁶ W Gminie nie sporządzono dokumentu, zawierającego opis analizowanych koncepcji.

możliwość spełnienia tego kryterium dla realizacji budowy układu „mieszanego” to jest takiego, w którym energia cieplna pozyskiwana będzie z kogeneracji oraz z OZE. Modernizacja źródła ciepła w kontekście uzyskania przez miejską sieć ciepłowniczą statusu efektywnego systemu ciepłowniczego, winna w szczególności uwzględniać aspekty ekonomiczne takiej modernizacji. W dokumencie przedstawiono informację, że w 2017 r. Spółka NEC wykonała projekt polegający na budowie instalacji do spalania paliwa alternatywnego z odpadów komunalnych o mocy 4 MW. Ponadto, w zakresie systemu ciepłowniczego na terenie Gminy, w ocenie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii wskazano, że jednym z ważniejszych działań jednostek samorządowych z terenu Gminy stało się poszukiwanie i wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii, w tym energii geotermalnej.

Na zlecenie Powiatu Nyskiego w maju 2018 r. wykonano „Projekt robót geologicznych poszukiwania wód termalnych otworem NT-1 w Nysie”, a także sporządzono *Sprawozdanie z badań magnetotellurycznych wykonanych dla potrzeb opracowania projektu robót geologicznych na wykonanie otworu badawczo-eksploatacyjnego wód termalnych Nysa NT-1 w Nysie*.

(akta kontroli str. 774, 828-830, 888-894, 906, 916, 2338-2339, 2768-2769)

W Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2014-2023⁴⁷, w celu operacyjnym 3.1.2 *Rozwój i zapewnienie infrastruktury komunalnej o wysokiej jakości i dostępności na potrzeby mieszkańców i gospodarki* w pkt 5 *Zapewnienie infrastruktury na rzecz bezpieczeństwa, opieki społecznej i jakości życia mieszkańców* wskazano modernizację infrastruktury ciepłowniczej. W celu operacyjnym 3.2.1 *Wspieranie rozwoju produkcji i usług opartych na lokalnym potencjale*, wskazano natomiast, w odniesieniu do zagadnienia *Wykorzystanie zasobów naturalnych do stymulowania rozwoju*, na wspieranie badań w zakresie wykorzystania wód geotermalnych jako odnawialnych źródeł energii. Na *Liście zadań inwestycyjnych Gminy Nysa*⁴⁸ wymieniono – w perspektywie lat 2014-2023 – modernizację infrastruktury ciepłowniczej, a także termomodernizację (za kwotę 30 mln zł ze środków własnych, funduszy krajowych i UE) obiektów użyteczności publicznej, w tym placówek edukacyjnych i ich wyposażenie w alternatywne źródła energii. W ww. Strategii nie wskazano, że na terenie Nysy system ciepłowniczy nie spełniał wymogów systemu efektywnego energetycznie. W powyższym dokumencie nie wskazano również konkretnych przedsięwzięć do zrealizowania w zakresie modernizacji infrastruktury ciepłowniczej, jak i mierników realizacji tych zadań.

(akta kontroli str. 941, 1007, 1095, 2901)

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nysa*⁴⁹ (w części *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego*) wskazano planowane przez NEC zadania inwestycyjne w zakresie źródła ciepła (tj. modernizację w latach 2017-2018 kotła WR 25 – zmniejszenie mocy na 12 MW i modernizację instalacji oczyszczania spalin na kotłach WR 25 i WR 12 oraz budowę w latach 2019-2020 instalacji do spalania paliwa alternatywnego z odpadów komunalnych), a także inwestycje w zakresie sieci ciepłych (budowę przyłączy, przebudowę części sieci ciepłej, a także budowę magistrali sieci ciepłej⁵⁰). Wskazano również na możliwą eksploatację wód termalnych (do wykorzystania w ciepłownictwie). W *Studium* (w części *Kierunki zagospodarowania przestrzennego*) zalecono sukcesywne przekształcanie dotychczasowych systemów

⁴⁷ Uchwała nr L/749/14 Rady Miejskiej w Nysie z 29 września 2014 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Nysa na lata 2014-2023. Dalej: Strategia.

⁴⁸ Stanowiącej załącznik nr 2 do Strategii.

⁴⁹ Przyjętym uchwałą nr VI/67/19 Rady Miejskiej w Nysie z 27 lutego 2019 r. w sprawie uchwalenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nysa*. Dalej: *Studium*.

⁵⁰ Wskazano adresy konkretnych budynków.

zaopatrzenia w ciepło w bardziej ekologiczne – wykorzystujące paliwa ekologiczne lub odnawialne źródła energii, a tym samym zachęcanie właścicieli i użytkowników nieruchomości do korzystania z proekologicznych źródeł ciepła (na obszarach zgazyfikowanych do wykorzystywania gazu w celach grzewczych).

(akta kontroli str. 1293-1294, 1325-1326, 3001)

W Programie ochrony powietrza dla strefy opolskiej i miasta Opola ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu PM_{10} i poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz poziomów dopuszczalnych pyłu $PM_{2,5}$, ozonu i benzenu dla strefy opolskiej z 2018 r.⁵¹ wskazano, że w strefie opolskiej: a/ w latach 2014-2016 najwyższe stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{10} notowano na stacjach pomiarowych w Zdieszowicach, Nysie i w Oleśnie (nie występowały jednak przekroczenia normy); b/ Gminę wskazano jako jedną z ośmiu, na terenie których występowały obszary przekroczeń stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego $PM_{2,5}$ w 2016 roku; c/ prowadzony w Nysie w latach 2014-2015 pomiar stężeń b(a)p wykazał przekroczenie poziomu docelowego stężenia średniorocznego, odnotowano stężenie średnioroczne o wartości 7 mg/m³ w 2014 r. oraz 6 mg/m³ w 2015 r. (przy poziomie docelowym do 1 ng/m³). W powyższym dokumencie, jako podstawowe działania naprawcze, skierowane na ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, wskazano m.in.: podłączenie do sieci ciepłowniczej; wymianę dotychczasowych kotłów węglowych o niskiej sprawności na kotły zasilane gazem lub ogrzewane elektrycznie/olejowo; zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło, poprzez termomodernizację obiektów budowlanych; zmniejszenie zużycia energii cieplnej, poprzez wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, takich jak kolektory słoneczne, pompy ciepła.

(akta kontroli str. 1366-1367, 1511, 1516, 1521, 1532)

Rada Miejska w Nysie uchwałą nr IX/111/15 z dnia 1 lipca 2015 r. przyjęła aktualizację programu ochrony środowiska dla gminy Nysa na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021. W ww. programie, jako obszary problemowe związane z ochroną powietrza wymieniono m.in. nieprawidłowe praktyki związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi (spalanie śmieci w piecach centralnego ogrzewania), spalanie niskokalorycznych i zawierających dużą zawartość siarki paliw stałych oraz niską emisję (szczególnie w okresie grzewczym). W strategii działań w zakresie spełnienia wymagań prawnych dotyczących jakości powietrza na terenie Gminy wymieniono m.in. a/ termomodernizację budynków użyteczności publicznej, b/ termomodernizację i modernizację kotłowni węglowych w gminnych obiektach użyteczności publicznej, c/ aktualizację założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, d/ opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, e/ wzrost wykorzystywania odnawialnych źródeł energii – dotacje dla mieszkańców na kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła itp., f/ eliminację niskiej emisji, wykonanie nowych podłączeń do sieci ciepłowniczej na terenie Gminy, g/ modernizację źródeł ciepła, w tym modernizacja układów wodnych ciepłowni (K-423), modernizację systemu automatyki (KW-1, WR-25), budowę instalacji do spalania paliwa alternatywnego z odpadów komunalnych 4 MW, h/ modernizację sieci cieplnej na terenie Gminy. W programie nie zawarto mierników realizacji tych zadań.

(akta kontroli str. 2510, 2580-2582)

W dniu 1 lipca 2016 r. uchwałą nr XXII/344/16 Rada Miejska w Nysie przyjęła *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nysa*. Działania w zakresie transformacji systemu ciepłowniczego zawarte w PGN dotyczyły głównie przeprowadzenia zadań związanych z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej; kompleksową

⁵¹ Dalej: Program ochrony powietrza dla strefy opolskiej.

modernizacją budynków Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Nysie; poprawą efektywności energetycznej w Spółce NEC⁵²; modernizacją ogrzewania węglowego poprzez system dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych a także montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach: użyteczności publicznej, mieszkańców i przedsiębiorców.

(akta kontroli str. 1835, 1914-1916, 1940, 1952)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2016-2021 (I połowa) Burmistrz nie wykonał ustawowego obowiązku dotyczącego przeprowadzenia oceny potencjału wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych energetycznie systemów ciepłowniczych lub chłodniczych na obszarze Gminy. Przeprowadzenie takiej oceny od 1 października 2016 r., stanowiło jedno z zadań własnych gmin, na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 5 *Prawa energetycznego*. Powyższe skutkowało brakiem pełnej i aktualnej wiedzy o możliwości wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji w celu zapewnienia efektywności energetycznej systemu ciepłowniczego, w sytuacji gdy planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło oraz działań, mających na celu racjonalizację zużycia energii i promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii, należały do podstawowych zadań gminy, wynikających z art. 18 ust. 1 pkt 1 i 4 tej ustawy.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że *powyższa ocena została zawarta w treści „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy Nysa” z 2019 r.*

W dokumentach strategicznych Gminy, w tym w *Aktualizacji założeń z 2019 r.*, zawarto jedynie stwierdzenie, że funkcjonujący na terenie miasta Nysa system ciepłowniczy nie spełniał warunku systemu efektywnego energetycznie. Nie wskazano konkretnych rozwiązań technologicznych w odniesieniu do istniejącego systemu ciepłowniczego, ograniczając się do ogólnych sformułowań oraz nie przedstawiono szczegółowych koncepcji rozwoju systemu ciepłowniczego w kierunku systemu efektywnego energetycznie. W pozostałych dokumentach strategicznych Gminy również wskazano jedynie na konieczność podjęcia działań mających na celu zmianę systemu ciepłowniczego w kierunku systemu efektywniejszego energetycznie oraz zmierzających do ograniczenia zjawiska niskiej emisji. W Urzędzie nie sporządzono również odrębnej analizy odnoszącej się do oceny potencjału wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych energetycznie systemów ciepłowniczych. Sekretarz Miasta wyjaśnił, że *Dokumentu, który w sposób jednoznaczny definiowałby utrudnienia w transformacji systemu ciepłowniczego w kierunku osiągnięcia efektywności energetycznej Gmina nie posiada i nie zlecała jego wykonania.*

(akta kontroli str. 628, 705-710, 774, 828-830, 888-894, 906, 916, 2338-2339, 2996,-2999)

2. W Urzędzie nie podjęto skutecznych działań zapewniających aktualizowanie *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło* zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. W terminie do dnia 12 marca 2012 r. nie zaktualizowano *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło z 2002 r.*, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 17 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – *Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw*⁵³. Aktualizacji dokonano dopiero w 2014 roku⁵⁴.

⁵² W tym m.in. rozbudowa kotłowni o kotły do spalania paliwa alternatywnego, modernizacja sieci przesyłowej z tradycyjnej na preizolowaną, eliminacja niskiej emisji poprzez podłączanie obiektów do sieci ciepłowniczej.

⁵³ Ustawa z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy *Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2010 r. nr 21 poz. 104 ze zm.) weszła w życie z dniem 11 marca 2010 r.

⁵⁴ Treścią Uchwały Rady Miejskiej w Nysie Nr LI/753/14 z dnia 30 października 2014 r.

Sekretarz Miasta wyjaśnił, że przyczyn braku sporządzenia aktualizacji nie udało się ustalić. Nie zaktualizowano również w 2017 r. ww. dokumentu objętego aktualizacją dokonaną w 2014 r. pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 19 ust. 2 *Prawa energetycznego*. Dokument ten zaktualizowano dopiero w 2019 r., tj. dwa lata po ustawowym terminie. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że przyczyną niezaktualizowania ww. dokumentu była chęć uwzględnienia w aktualizacji zagadnienia związanego z kwestią wykorzystania wód geotermalnych w Nysie. Na zlecenie Powiatu Nyskiego w maju 2018 r. wykonano „Projekt robót geologicznych poszukiwania wód termalnych otworem NT-1 w Nysie”, a także sporządzono dokumentację dotyczącą tego tematu⁵⁵. Dokumenty źródłowe sporządzone na zlecenie Powiatu Nyskiego w roku 2018 dały podstawę do wprowadzenia tego odnawialnego źródła energii do strategicznego dokumentu Gminy, jako jednego z możliwych kierunków zaopatrzenia w ciepło.

(akta kontroli str. 2338, 2340, 2998, 3001)

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina nie dokonała oceny potencjału wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych energetycznie systemów ciepłowniczych na swoim obszarze. Nie powstał żaden dokument, który w sposób jednoznaczny definiowałby utrudnienia w transformacji systemu ciepłowniczego w kierunku osiągnięcia efektywności energetycznej. Jakkolwiek w dokumentach strategicznych wskazano na konieczność podjęcia działań mających na celu zmianę systemu ciepłowniczego w kierunku systemu efektywniejszego energetycznie, jak również zmierzających do ograniczenia zjawiska niskiej emisji na terenie Gminy, to nie przeanalizowano jednak szans i zagrożeń dla rozwoju efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego, w taki sposób, aby wskazać w sposób spójny skonkretyzowane i mierzalne cele w zakresie tworzenia nowoczesnego i efektywnego energetycznie systemu. Prawidłowo opracowano natomiast *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, jednak nie aktualizowano ich w terminach wynikających z *Prawa energetycznego*. W dokumencie tym określono zadania inwestycyjne zmierzających głównie do ograniczania źródła niskiej emisji oraz poprawy efektywności energetycznej. Przyjęte w powyższym zakresie kierunki działań były spójne z dokumentami strategicznymi i programowymi określającymi politykę Gminy w zakresie rozwoju, planowania przestrzennego i ochrony środowiska.

OBSZAR

2. Realizacja programów Gminy w zakresie tworzenia i rozwoju efektywnego systemu ciepłowniczego

Opis stanu faktycznego

W *Aktualizacji założeń z 2014 r.*, jako elementy w zakresie transformacji systemu ciepłowniczego, wskazano następujące działania: a/ eliminację niskiej emisji i wykonanie nowych podłączeń; b/ modernizację źródeł ciepła; c/ modernizację sieci ciepłej; d/ realizację przedsięwzięć racjonalizujących zużycie energii ciepłej i innych. W latach 2016-2018 Spółka NEC realizowała wskazane działania ponosząc nakłady w łącznej kwocie 15 196,27 tys. zł, w tym na: a/ eliminację niskiej emisji oraz wykonanie nowych podłączeń 3 850,78 tys. zł, b/ modernizację źródeł ciepła 9 578,57 tys. zł, c/ rozbudowę węzłów ciepłych o moduł c.w.u. 1 766,92 tys. zł. W 2018 r. dokonano modernizacji ciepłowni centralnej, która polegała na przebudowie istniejącego kotła WR-25 na kocioł WR-12N w nowej technologii ścian szczelnych, którego sprawność energetyczna wynosi 85%. Ponadto zmodernizowany kocioł WR-12N, oraz istniejący kocioł WR-25N zostały

⁵⁵ „Sprawozdanie z badań magnetotellurycznych wykonanych dla potrzeb opracowania projektu robót geologicznych na wykonanie otworu badawczo-eksploatacyjnego wód termalnych Nysa NT-1 w Nysie” z marca 2018 r. oraz „Analiza uwarunkowań wykorzystania zasobów geotermalnych w Nysie” z października 2018 r.

wyposażone w wysokosprawny układ odpylania spalin oparty na multicyklonach oraz filtrach workowych o sprawności minimum 95%⁵⁶.

(akta kontroli str. 287, 627, 827, 884, 906, 2406, 2423, 2438, 3051)

W Aktualizacji założeń z 2019 r., jako elementy w zakresie transformacji systemu ciepłowniczego wskazano działania tożsame z działaniami wymienionymi w Aktualizacji założeń z 2014 r., tj.: a/ eliminację niskiej emisji⁵⁷ i wykonanie nowych podłączeń; b/ modernizację źródeł ciepła⁵⁸; c/ modernizację sieci ciepłej⁵⁹; d/ realizację przedsięwzięć racjonalizujących zużycie energii ciepłej i innych⁶⁰. Jako możliwe, potencjalne, rozwiązanie wskazano budowę lokalnego geotermalnego źródła ciepła, współpracującego z miejskim systemem ciepłowniczym. Spółka NEC realizowała wskazane w Aktualizacji założeń z 2019 r. działania inwestycyjne, ponosząc w latach 2019-2020 nakłady w łącznej wysokości w wysokości 3 735,73 tys. zł. Z przekazanych przez kontrolowaną jednostkę danych, dotyczących Spółki NEC wynikało, że w 2019 r. wykonanie planu wyniosło 108,29%⁶¹, natomiast w 2020 r. 85,71%⁶². Na 2021 rok Spółka NEC zaplanowała wydatkowanie kwoty 61 013,1 tys. zł⁶³, a do dnia zakończenia kontroli NIK jedno z działań zaplanowanych na 2021 rok zostało zakończone. Z informacji przekazanych przez ww. podmiot⁶⁴ wynikało, że w 2020 r. wniosek złożony do NFOŚiGW o dofinansowanie przedsięwzięcia *Budowa kotłowni z kotłem parowym opalanym paliwem alternatywnym dla Nyskiej Energetyki Ciepłej – Nysa Sp. z o.o.*, został oceniony pozytywnie, a Spółka NEC oczekiwała na podpisanie umowy z NFOŚiGW. Rozpoczęcie prac budowlanych zaplanowano na kwiecień 2022 r.

W Aktualizacji założeń z 2019 r. wskazano również, że:

a/ „w jednostkach wytwórczych NEC–NYSA Sp. z o.o. istnieją rezerwy mocy, w związku z czym korzystnym możliwym rozwiązaniem rozwoju miejskiego systemu ciepłowniczego zlokalizowanego na terenie miasta Nysa będzie rozbudowa systemu ciepłowniczego z podłączeniem do niej nowych potencjalnych odbiorców ciepła. Konieczne jest jednak przeanalizowanie pod względem technicznym i ekonomicznym możliwości podłączenia nowych odbiorców”.

Prezes Zarządu Spółki NEC poinformował, że w okresie objętym kontrolą Spółka nie prowadziła całościowych, zbiorczych analiz o możliwości przyłączenia odbiorców pod względem technicznym i ekonomicznym. Tego typu oceny dokonywano na bieżąco, przy zapytaniu potencjalnego odbiorcy ciepła o możliwość przyłączenia do miejskiej sieci ciepłej. Wtedy dział techniczny, poprzez szacunek kosztów przyszłego przyłącza, ocenę warunków technicznych⁶⁵, wielkość zamówionej mocy ciepłej dla konkretnego obiektu do przyłączenia, przedstawiał decyzję Spółki o zgodzie na przyłączenie do miejskiego systemu ciepłego;

b/ „Nie należy wykluczyć współpracy miejskiego systemu ciepłowniczego z instalacją geotermalną, jako źródłem uzupełniającym potencjał wytwórczy Ciepłowni Centralnej. Wprowadzenie w system ciepłowniczy źródła odnawialnego może stanowić impuls do podjęcia działań uzyskania statusu efektywnego systemu ciepłowniczego. Konieczne jest przeanalizowanie pod względem technicznym

⁵⁶ Działanie dotyczące modernizacji kotłów wynikało również ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

⁵⁷ Poprzez budowę węzłów ciepłych, przyłączy sieci ciepłowniczej, budowę magistrali ciepłowniczej 2xDN250/200.

⁵⁸ Modernizacja kotła KW-1 WR-25 na kocioł WR-12 oraz modernizacja układu oczyszczania spalin kotła KW-2 WR-25N.

⁵⁹ Przebudowa sieci osiedlowej rejon ul. Tadeusza Kościuszki w Nysie.

⁶⁰ Rozbudowa węzłów o moduł c.w.u., modernizacja systemu monitoringu węzłów ciepłych.

⁶¹ Na działania dotyczące eliminacji niskiej emisji, wykonanie nowych podłączeń oraz modernizację sieci ciepłej zaplanowano 411 000,00 zł, wydatki wyniosły 445 049,00 zł.

⁶² Na działania dotyczące eliminacji niskiej emisji, wykonanie nowych podłączeń oraz modernizację sieci ciepłej zaplanowano 1 348 790,00 zł, wydatki wyniosły 1 156 026,00 zł (jedno z działań polegające na budowie nowego przyłącza nie zostało zakończone do dnia wszczęcia kontroli przez NIK).

⁶³ W tym 60 000 000,00 zł na realizację zadania Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym.

⁶⁴ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁶⁵ Odległość od sieci ciepłych już istniejących, gęstość zabudowy, uzbrojenie terenu.

i ekonomicznym podłączenia nowych odbiorców z istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej zlokalizowanych na terenie miasta oraz nowych terenów rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej” – w odniesieniu do tego zapisu Prezes Zarządu Spółki NEC poinformował, że temat produkcji ciepła przy wykorzystaniu energii ze źródła geotermalnego był w NEC rozpatrywany już od 2011 r., ponieważ jednak Spółki nie było stać finansowo na potwierdzenie zlokalizowania na terenie Nysy efektywnego źródła energii geotermalnej, temat przejęło Starostwo Powiatowe w Nysie, a później Gmina Nysa, gdzie jednak również, ze względu na brak środków własnych, jak również środków publicznych na dofinansowanie, temat poszukiwania źródeł został wstrzymany. Spółka nie przeprowadzała we wcześniejszym okresie, ostatecznej analizy techniczno-ekonomicznej, dokładne analizy miały być przeprowadzone po rozpoznaniu złoża geotermalnego i uzyskaniu istotnych danych takich jak: wydajność złoża, parametry temperaturowe wody geotermalnej, skład chemiczno-mineralny.

(akta kontroli str. 683, 828, 884, 915-917, 2768-2769, 3051, 3055)

Prezes Spółki NEC wyjaśnił, że wskazane w *Studium* zadania dotyczące m.in. budowy przyłączy sieci ciepłej do 19 budynków w Nysie⁶⁶, budowy sieci ciepłej przy ul. Bończyka i przebudowy sieci ciepłej od ul. Piastowskiej do ul. A. Krajowej 13 oraz budowy magistrali sieci ciepłej wraz z przyłączami na Podzamcze (sektor A i B etap II). zostały zrealizowane, a Spółka oczekiwała na informacje od wspólnot o możliwości podłączenia.

(akta kontroli str. 3051)

Prezes Spółki NEC poinformował, że w latach 2016-2020 przeprowadzono i zakończono realizację następujących działań, w efekcie których uzyskano pozytywny efekt ekologiczny, tj. a/ przebudowę magistrali na Podzamczu⁶⁷; b/ eliminację niskiej emisji poprzez rozbudowę systemu ciepłego na terenie miasta Nysy w 2017 r.⁶⁸; c/ przebudowę kotła WR25 nr 1 na kocioł WR25/12 i OPS dla obu kotłów węglowych⁶⁹; d/ przebudowę systemu ciepłego na terenie Nysy w 2020 r. (w rejonie ul. Stanisława Wasylewskiego i w rejonie ul. Kornela Ujejskiego oraz ul. Tadeusza Kościuszki)⁷⁰. Prezes Spółki NEC wyjaśnił również, że dla pozostałych zadań realizowanych w latach 2016-2021 nie liczonego efektu ekologicznego, ponieważ były realizowane za pomocą środków własnych Spółki. Wyjaśnił także, że pomimo iż w *Studium* założono budowę w latach 2019-2020 instalacji do spalania paliwa alternatywnego z odpadów komunalnych, to brak we wskazanym okresie ogłoszonych programów wsparcia finansowego, tak unijnych, jak i krajowych, spowodował przesunięcie terminu realizacji tego zadania na lata 2022-2024. Wartość inwestycji dwukrotnie przekracza wartość Spółki i tylko przy uzyskaniu wsparcia zewnętrznego może być ona realizowana.

(akta kontroli str. 154-155, 2768, 3051)

Zadania obowiązkowe wskazane w *Programie ochrony powietrza dla województwa opolskiego* dotyczyły m.in.:

a/ ograniczenia emisji z instalacji o małej mocy (do 1 MW włącznie), w których następowało spalanie paliw stałych (w tym udzielanie wsparcia finansowego ze źródeł własnych lub zewnętrznych na wymianę urządzeń niskosprawnych,

⁶⁶ Przy ul.: Mariackiej 21, Sucharskiego 1, 10, 12 i 14, Mariackiej 25 i 40, Piastowskiej 19, 11-go Listopada (Przedszkole), Kościuszki 9, Wyzwolenia 1, Drzymały 18, Jagiellońskiej 9, Poniatowskiego 9, Poniatowskiego (Dom Studencki), Prudnickiej 5, B. Chłopskich, Ligonia i Głowackiego 4.

⁶⁷ Wydatki zadania 402 000 zł, ograniczenie emisji CO₂: 20,113 Mg/rok.

⁶⁸ Wydatki zadania 1 894 364 zł, ograniczenie emisji CO₂: 19,043 Mg/rok, zmniejszenie sezonowego zapotrzebowania na ciepło o 772,846 GJ/rok.

⁶⁹ Wydatki zadania 8 470 000 zł, ograniczenie emisji CO₂: 457,697 Mg/rok, zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 13 464,308 GJ/rok.

⁷⁰ Wydatki zadania 325 650 zł, ograniczenie emisji CO₂: 26,584 Mg/rok.

termomodernizację budynków) – na działania w latach 2016-2020 zaplanowano kwotę 2 585 000,00 zł, a wydatkowano 2 211 516,26 zł (85,55%); w konsekwencji zlikwidowano 611 niskoemisyjnych źródeł ciepła i uzyskano efekt ekologiczny w postaci ograniczenia emisji PM10 o 24,68 Mg/rok, PM2,5 o 24,48 Mg/rok i benzo(a)pirenu o 0,01369 Mg/rok;

b/ ograniczenia emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW włącznie, w których następuje spalanie paliw stałych w budynkach użyteczności publicznej; na to działania z budżetu Gminy wydatkowano 109 938,10 zł⁷¹, co umożliwiło likwidację trzech źródeł ciepła⁷² i uzyskanie efektu ekologicznego w postaci ograniczenia emisji PM10 o 0,363 Mg/rok, PM2,5 o 0,360 Mg/rok i benzo(a)pirenu o 0,00020 Mg/rok; c/ ograniczenia emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW włącznie, w których następowało spalanie paliw stałych – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; na działania to zaplanowano kwotę 3 468 877,57 zł, a wydatkowano 2 816 117,53 zł; w latach 2016-2020 poddano termomodernizacji łącznie 10 budynków, co umożliwiło uzyskanie efektu ekologicznego w postaci ograniczenia emisji PM10 o 1,181 Mg/rok, PM2,5 o 1,163 Mg/rok i benzo(a)pirenu o 0,00067 Mg/rok;

(akta kontroli str. 3029-3033, 3054-3055)

W Aktualizacji programu ochrony środowiska dla gminy Nysa na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021⁷³ w celu średniookresowym Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza na terenie gminy Nysa⁷⁴ wpisano zadania związane z modernizacją źródeł ciepła sieciowego, modernizacją i rozwojem sieci ciepłowniczej, poprawą efektywności energetycznej budynków oraz likwidacją indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem i podłączeniem obiektów do ciepła sieciowego. Nie wskazano jednak zakresu rzeczowego ani podmiotowego tych zadań. Ich realizacja przedstawiała się następująco:

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (działanie 8.4) – w latach 2016-2021 (I półrocze) zaplanowano na ten cel kwotę 3 468 877,57 zł, a wydatkowano 2 888 858,26 zł (83,28%);
- termomodernizacja i modernizacja ogrzewania w gminnych obiektach użyteczności publicznej (działanie 8.5) – w latach 2016-2021 (I półrocze) zaplanowano wydatkowanie kwoty 225 517,22 zł, a wydatkowano 142 325,85 zł (63,11%), co umożliwiło zmodernizowanie czterech obiektów;
- wzrost wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (działanie 8.10) – zadanie realizowane poprzez udzielanie dotacji dla mieszkańców na m.in. kolektory słoneczne i pompy ciepła – poniesiono wydatki w kwocie 47 327,44 zł. Naczelnik Wydziału Rozwoju Wsi i Ochrony Środowiska wyjaśnił, że nie ma możliwości wykonania planu w procentach, gdyż powyższe działanie nie zostało wydzielone jako odrębne w budżecie Gminy, w ramach tych środków udzielono trzech dotacji na kolektory słoneczne oraz sześciu dotacji na pompy ciepła;
- eliminacja niskiej emisji, wykonywanie nowych podłączeń do sieci ciepłowniczej na terenie Gminy (działanie 8.19) - zaplanowano wydatkowanie kwoty 6 138 002 zł,

⁷¹ Zaplanowano 225 517,22 zł.

⁷² Wymiana kotła c.o. opalanego paliwem stałym, w Wiejskim Centrum Kultury w Kopemikach, na kocioł c.o. opalany węglem ekogroszkiem (DEFRO KOMFORT EKO o mocy 40 kW), spełniający wymogi dotyczące ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe; wymiana kotła c.o. opalanego paliwem stałym wraz z częściową wymianą instalacji c.o., w Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt w Konradowej, na kocioł c.o. opalany peletem (SAS BIO SPARK o mocy 23 kW), spełniający wymogi dotyczące ekoprojektu (ecodesign), określone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwa stałe; przyłączenie budynku Noclegowni i Ogrzewalnia do miejskiej sieci ciepłowniczej, która dostarcza energię cieplą oraz zaopatruje budynek w ciepłą wodę. Likwidacja kotła węglowego o mocy 35 kW,

⁷³ Przyjętego przez Radę Miejską w Nysie uchwałą nr IX/111/15 z dnia 1 lipca 2015 r.

⁷⁴ Str. 115-118 Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla gminy Nysa na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021.

a wydatkowano 4 910 826 zł⁷⁵ (80,01%), co umożliwiło wykonanie przyłącza 62 budynków mieszkalnych i niemieszkalnych;

- modernizacja źródeł ciepła (działanie 8.20) – w ramach działania wykonano: a/ modernizację układów wodnych ciepłowni K-423, plan 2 253 411 zł i wykonanie 2 253 411 zł (100%); b/ modernizację systemu automatyki KW-1 WR-25, plan 100 000 zł, a wykonanie 85 000 zł (85%); c/ budowę instalacji do spalania paliwa alternatywnego, plan 61 500 000 zł, a wykonanie 868 329 zł (1,41%);

- modernizacja sieci ciepłej na terenie Gminy (działanie 8.21) – plan 100 000 zł, a wykonanie 85 000 zł (85%), co umożliwiło zmodernizowanie 751 mb sieci.

(akta kontroli str. 2510, 2580-2582, 3020-3028, 3054)

W PGN działania do realizacji podzielono na: działania, których efekt ekologiczny był wliczany do celów redukcji emisji⁷⁶ oraz działania, których efekt ekologiczny nie był wliczany do celów redukcji emisji, tj. działania fakultatywne, które nie zostały wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej. W okresie objętym kontrolą Program był czterokrotnie zmieniany⁷⁷. W pierwszej wersji PGN oraz w wersji przyjętej uchwałą Rady Miejskiej w Nysie w dniu 28 października 2016 r., jako zadania obowiązkowe w zakresie poprawy efektywności systemu ciepłowniczego, zaplanowano: termomodernizację czterech obiektów użyteczności publicznej⁷⁸ oraz modernizację ogrzewania węglowego poprzez systemy dofinansowania wymiany kotłów w budynkach należących do osób fizycznych. Na wykonanie powyższych działań zaplanowano wydatkowanie kwoty 18 019,9 tys. zł, a ich realizacja miała doprowadzić do ograniczenia emisji: CO₂ o 2 262,26 Mg, PM10 o 13,38 Mg, PM2,5 o 13,04 Mg, B(a)P o 0,01 Mg, a także do ograniczenia zużycia energii o 21 076,08 MWh. W ramach zadań fakultatywnych zaplanowano termomodernizację trzech obiektów użyteczności publicznej⁷⁹, montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej oraz należących do przedsiębiorców, rozwój rozproszonych źródeł energii, kompleksową modernizację budynków Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Nysie, inwestycje związane z efektywnością w Spółce NEC⁸⁰ oraz modernizację ogrzewania węglowego poprzez systemy dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych – etap 2. W aktualizacjach PGN przyjętych uchwałami Rady Miejskiej w Nysie w dniu 20 grudnia 2018 r. i 3 lipca 2019 r. zadania zaplanowane jako fakultatywne dotyczące termomodernizacji trzech obiektów użyteczności publicznej, inwestycji związanych z efektywnością w Spółce NEC oraz modernizacji ogrzewania węglowego poprzez systemy dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych – etap 2, uwzględniono w zadaniach obowiązkowych. Kwotę wydatków na zadania obowiązkowe zwiększono do 142 865,8 tys. zł. Efekt ekologiczny dotyczył ograniczenia emisji: CO₂ o 9 035,54 Mg, PM10 o 50,97, PM2,5 o 45,22 Mg, B(a)P o 0,1 Mg, a także ograniczenia zużycia energii o 85 586,80 MWh. Zadania fakultatywne rozszerzono o poszukiwanie wód geotermalnych otworem NT-1 oraz

⁷⁵ Nadal w trakcie realizacji.

⁷⁶ Dalej: działania obowiązkowe.

⁷⁷ Uchwała Nr XXVII/405/16 Rady Miejskiej w Nysie z 28 października 2016 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nysa, Zarządzenie nr 1000/2017 Burmistrza Nysy z 18 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia zmian do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nysa przyjętego uchwałą Nr XXII/344/16 Rady Miejskiej w Nysie z 1 lipca 2016 r. i zmienionego uchwałą Nr XXVI Rady Miejskiej w Nysie z 28 października 2016 r., Uchwała Nr IV/46/18 Rady Miejskiej w Nysie z 20 grudnia 2018 r. w sprawie aktualizacji i przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nysa oraz uchwała Nr XII/177/19 Rady Miejskiej w Nysie z 3 lipca 2019 r. w sprawie aktualizacji i przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nysa.

⁷⁸ Szkoły Podstawowej nr 3 w Nysie, Gimnazjum nr 2 w Nysie, Komendy Powiatowej Policji w Nysie, Żłobka Miejskiego nr 1.

⁷⁹ Budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 w Nysie (wraz z montażem OZE), trzech budynków szpitala (Oddział Obserwacyjno-Zakaźny, Zakład Fizjoterapii, Kuchnia Główna ze stołówką), budynków Komendy Powiatowej Policji (warsztaty samochodowe oraz garaże).

⁸⁰ Inwestycje te dotyczyły: rozbudowy kotłowni o kotły do spalania paliwa alternatywnego, modernizacji sieci przesyłowej z tradycyjnej na preizolowaną o długości 10 km, podłączenia do sieci ciepłowniczej – budowy węzłów cieplnych i budowy przyłączy, modernizacji kotła WR-25 nr 1, modernizacji układów oczyszczania spalin dla kotłów WR-25 i przebudowy grupowych węzłów cieplnych na indywidualne dwufunkcyjne na terenie osiedli przy ul. Droskowskiej, Podzamcza, przy ul. Gałczyńskiego, Nysa Południe i przy ul. Rodziewiczówny.

termomodernizację jednego budynku użyteczności publicznej (Żłobka Miejskiego nr 1 – zadanie we wcześniejszych wersjach PGN uwzględniono jako obowiązkowe). Aktualizacją PGN w 2019 r., do zadań obowiązkowych wprowadzono termomodernizację Szkoły Podstawowej nr 10.

Przebieg realizacji zadań, których efekt ekologiczny był wliczany do celów redukcji emisji był następujący:

- termomodernizacja w latach 2014-2020 siedmiu budynków użyteczności publicznej na łączną kwotę 15 635,1 tys. zł; tylko w odniesieniu do trzech obiektów Gmina dysponowała informacjami w zakresie poniesionych wydatków; na termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej nr 3, Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 i budynku Szkoły Podstawowej nr 10 zaplanowano wydatkowanie kwoty 1 813,7 tys. zł, a wydatkowano 1 846,4 tys. zł; Gmina nie dysponowała informacjami o osiągniętym efekcie ekologicznym w wyniku wykonania zadań związanych z termomodernizacją;

- modernizacja w latach 2014-2015 za kwotę 6 210,3 tys. zł ogrzewania węglowego poprzez systemy dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych; zadanie zostało wpisane do PGN w oparciu o harmonogram rzeczowo-finansowy działań naprawczych *Programu ochrony powietrza dla strefy opolskiej*⁸¹; plan finansowy oraz poniesione wydatki na realizację ww. zadania wyniosły: w 2014 r. plan 50 000 zł, a wykonanie 40 780 zł (81,56%), w 2015 r. plan 38 000 zł, a wykonanie 37 500 zł (tj. 98,68%); łącznie w latach 2014-2015 wydatkowano 78 280,00 zł, tj. 88,95% planu;

Z-ca Burmistrza wyjaśnił, że w latach 2014-2020, do miejskiej sieci ciepłowniczej, z wykorzystaniem dotacji z budżetu Gminy Nysa, podłączono 90 lokali mieszkalnych⁸²;

- modernizacja w latach 2016-2020 za kwotę 12 420,5 tys. zł (ze środków mieszkańców, RPO WO, WFOŚiGW, NFOŚiGW) ogrzewania węglowego poprzez systemy dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych – etap 2; w latach 2016-2020 wydatkowano na ten cel 2 211,6 tys. zł, tj. 17,8% planu; łącznie, w latach 2016-2020, wymieniono 611 źródeł ciepła w tym: do miejskiej sieci ciepłowniczej przyłączono 64 obiekty, na ogrzewanie gazowe wymieniono 240 źródeł, na ogrzewanie elektryczne 15 źródeł, na ogrzewanie węglowe (ekogroszek) 109 źródeł, na biomasę 74 źródeł, na pompy ciepła osiem źródeł, a na ogrzewanie olejowe i ogrzewanie drenem po jednym źródle; do miejskiej sieci ciepłowniczej przyłączono 15 budynków wspólnot mieszkaniowych;

Z-ca Burmistrza wyjaśnił, że powyższe zadanie, zostało wpisane do Planu Gospodarki Nieskoemisyjnej w oparciu o harmonogram rzeczowo-finansowy działań naprawczych *Programu ochrony powietrza dla strefy opolskiej* przyjętego przez Sejmik Województwa Opolskiego w 2013 r. Wskazany w ww. dokumencie koszt realizacji tego działania wynika z konieczności redukcji emisji pyłów PM10, PM2,5 oraz B(a)P do poziomów dopuszczalnych. Faktyczne wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych w budżecie Gminy Nysa na wymianę źródeł ciepła, w okresie od 2016 roku do I połowy 2021 roku, wynosi blisko 80%⁸³. Niepełne wykorzystanie kwot zaplanowanych w budżecie Gminy na dany cel wynikało z rezygnacji wnioskodawców z przyznanej dotacji lub poniesienie przez nich wydatków w wysokości niższej niż kwota przyznanego dofinansowania.

W ramach realizacji, w latach 2016-2018, za kwotę 110 600 tys. zł (z budżetu Spółki NEC/RPO WO) inwestycji związanych z efektywnością energetyczną w Spółce

⁸¹ Przyjętego przez Sejmik Województwa Opolskiego w 2013 r.

⁸² W 2014 r. – 17, w 2015 r. – 9, w 2016 r. – 1, w 2017 r. – 21, w 2018 r. – 9, w 2019 r. – 20, w 2020 r. – 13.

⁸³ W 2016 r. – 88,78%, w 2017 r. – 88,99%, w 2018 r. – 84,07%, w 2019 r. – 81,08%, w 2020 r. – 90,58%, w I półroczu 2021 r. – 0,00%. Łącznie – 79,41%.

NEC), przewidziano redukcję emisji: CO₂ o 2 006,44 Mg, PM₁₀ – 11,97 Mg, PM_{2,5} – 10,69 Mg a B(a)P – 0,07 Mg, a ograniczenie energii o 15 954,9 MWh.

Prezes Zarządu Spółki NEC poinformował, że *zadania, które zrealizowano i dla których policzono efekt ekologiczny, wykazały ograniczenie emisji CO₂ o 496,853 Mg, a w odniesieniu do pozostałych działań nie wyliczono efektu ekologicznego, gdyż były one realizowane za pomocą środków własnych Spółki.* Naczelnik Wydziału Inwestycji wyjaśnił natomiast, że Gmina nie dysponuje danymi w zakresie poniesionych wydatków na inwestycję oraz informacją, czy wyliczono efekt ekologiczny, gdyż nie zwrócono się o takie informacje do Spółki NEC.

Przebieg realizacji zadań, których efekt ekologiczny nie był wliczany do celów redukcji emisji był następujący:

- poszukiwanie w latach 2019-2020 wód geotermalnych otworem NT-1 w Nysie sfinansowane ze środków NFOŚiGW w kwocie 18 000,0 tys. zł; Naczelnik Wydziału Inwestycji wyjaśnił, że *Gmina poniosła koszty związane z opracowaniem dokumentacji projektowej w wysokości 239 974,00 zł, dokumentacja została przekazana do Starostwa Powiatowego w Nysie celem wykorzystania;*

- termomodernizacja w latach 2016-2020 budynków mieszkalnych i przemysłowych na kwotę 500,0 tys. zł (środki mieszkańców, RPO WO, WFOŚiGW i NFOŚiGW); Naczelnik Wydziału Inwestycji wyjaśnił, że *Gmina nie dysponuje danymi w zakresie poniesionych wydatków na inwestycję oraz informacjami, czy wyliczono efekt ekologiczny, gdyż nie zwrócono się o takie informacje do podmiotów zewnętrznych;*

- kompleksowa modernizacja w latach 2016-2020 budynków Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej na kwotę 10 000 tys. zł (z budżetu spółdzielni mieszkaniowej/RPO WO); Naczelnik Wydziału Inwestycji wyjaśnił, że *Gmina nie dysponuje danymi w zakresie poniesionych wydatków na inwestycję oraz informacjami, czy wyliczono efekt ekologiczny, gdyż nie zwrócono się o takie informacje do podmiotów zewnętrznych.*

Na podstawie informacji uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK z pięciu spółdzielni mieszkaniowych w Nysie ustalono, że w przypadku dwóch, w okresie objętym kontrolą nie prowadzono działań związanych z termomodernizacją budynków, a w przypadku trzech pozostałych przeprowadzono działania o łącznej wartości 9 572 993,04 zł, w żadnym z ww. przypadków nie policzono jednak efektu ekologicznego;

- termomodernizacja, w 2018 r. budynku Żłobka Miejskiego nr 1 „Jedyneczka” na kwotę 815,9 tys. zł (z budżetu gminy, oraz RPO WO); w 2018 r. wydatkowano na ten cel 1 481 114,86 zł (181,53% planowanej kwoty); całość inwestycji realizowana była w latach 2016-2018, a całkowite wydatki wyniosły 1 822 754,28 zł, w tym ze środków RPO WO 871 312,98 zł, a z budżetu Gminy 951 441,30 zł.

Kontrolowana jednostka nie dysponowała danymi dotyczącymi efektu ekologicznego zadań zrealizowanych w ramach PGN (nie pozyskała danych od podmiotów zewnętrznych, jak również nie wyliczyła efektu ekologicznego dla wszystkich zadań realizowanych we własnym zakresie).

(akta kontroli str. 1835, 2175, 2768, 2993-2995, 3014-3016)

W odniesieniu do zadań fakultatywnych dotyczących rozwoju rozproszonych źródeł energii – mikroinstalacje fotowoltaiczne, rozwoju rozproszonych źródeł energii – kolektory słoneczne, a także termomodernizacji budynków mieszkalnych i przemysłowych, Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że *działania skierowane były do osób posiadających tytuł prawny do lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym oraz do wspólnot mieszkaniowych (do 2020 r. również do budynku jednorodzinnego) – poprzez dotacje celowe z budżetu Gminy Nysa, natomiast poprzez dofinansowanie w ramach programu priorytetowego „Czyste powietrze” do właścicieli/współwłaścicieli budynków mieszkalnych jednorodzinnych.* Wyjaśnił też, że *Gmina udziela mieszkańcom dotacji na dofinansowanie zadań związanych*

z ochroną powietrza (wymiana źródła ogrzewania, montaż OZE)⁸⁴. W latach 2016-2020 wydatkowano na ten cel 2 211 516,26 zł. W efekcie nastąpiła likwidacja 611 nieekologicznych źródeł ciepła (co zostało opisane przy realizacji zadań obowiązkowych). Ponadto z wyjaśnień tych wynikało, że właściciele lub współwłaściciele nieruchomości położonych na terenie Gminy korzystali z dofinansowania oferowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu⁸⁵ (do czerwca 2018 r. w ramach Programu ograniczenia niskiej emisji, a od września 2018 r. – programu „Czyste powietrze”). Na podstawie podpisanego 12 lipca 2019 r. porozumienia między Gminą Nysa a WFOŚiGW, w Urzędzie utworzono Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, w którym mieszkańcy mogli uzyskać informacje oraz pomoc przy przygotowaniu wniosku o dofinansowanie oraz o wypłatę dotacji. Od 12 lipca 2019 r. do 16 września 2021 r. za pośrednictwem Urzędu złożono 159 wniosków (dotychczas dziewięć budynków zostało poddanych termomodernizacji, powstały instalacje OZE – dwie mikroinstalacje fotowoltaiczne oraz trzy instalacje z kolektorów słonecznych, a termomodernizacji poddano dziewięć budynków).

Prezes Spółki NEC poinformował, że w latach 2015-2021 (I połowa), do Spółki wpłynęło 116 zapytań o możliwość podłączenia do systemu ciepłowniczego, z czego odmówiono przyłączenia w 29 przypadkach⁸⁶. Ww. osoba wskazała, że przyczynami odmów przyłączy są brak infrastruktury ciepłowniczej, nieuzasadnienie ekonomiczne jej rozbudowy nawet w perspektywie kilku lat, zmiana Prawa Budowlanego, zgodnie z którym każdy nowo budowany obiekt musi zgłosić się do dostawy usług sieciowych o możliwość zapewnienie dostaw, mieliśmy już przypadki zgłaszania się odbiorców z ościennych gmin. Na dzień dzisiejszy widzimy duże zainteresowanie odbiorców, którzy zasilani są z własnych, lokalnych kotłowni gazowych, a chcą się przyłączyć do systemu ciepłowniczego ze względu na wysokie ceny gazu.

(akta kontroli str. 2490-2496, 2989-2990)

W okresie objętym kontrolą Gmina realizowała również zadania, które nie zostały ujęte w PGN. Dotyczyły one promocji likwidacji niskiej emisji, likwidacji indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem oraz poprawy efektywności energetycznej budynków, a w szczególności:

a/ badania pobranych próbek odpadów paleniskowych pod kątem spalania niedozwolonych substancji – w latach 2016-2021 (I półrocze) zbadano 38 próbek, na co wydatkowano 38 650,81 zł (środki te pochodziły w całości z budżetu Gminy);
b/ pobierania, przetwarzania i wizualizacji danych z sensorów pomiaru jakości powietrza – Gmina posiadała od 2017 r. wspomagający monitoring jakości powietrza, który tworzyła sieć 15 czujników⁸⁷, mierzących w czasie rzeczywistym następujące parametry jakości powietrza: temperaturę, wilgotność, ciśnienie, pyły zawieszane PM₁₀, PM_{2.5} oraz PM₁; dane z sensorów udostępniane były poprzez strony internetowe oraz aplikację na urządzenia mobilne; koszt zakupu i utrzymania

⁸⁴ W okresie objętym kontrolą na podstawie uchwał Rady Miejskiej w Nysie nr: a/ XXXV/555/21 z 24 lutego 2021 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Nysa na dofinansowanie zadań związanych z ochroną powietrza (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 586), b/ XX/316/20 z 26 lutego 2020 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Nysa na dofinansowanie zadań związanych z ochroną powietrza (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 841), c/ XI/166/19 z 3 lipca 2019 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Nysa na dofinansowanie zadań związanych z ochroną powietrza (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 2413), d/ nr XLVIII/708/18 z 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Nysa na dofinansowanie zadań związanych z ochroną powietrza (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 619), e/ nr XXXII/526/17 z 7 marca 2017 r. w sprawie określenia zasad udzielania z budżetu Gminy Nysa dotacji celowej na dofinansowanie zmiany systemu ogrzewania na proekologiczne (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 812, ze zm.) i f/ nr VI/50/11 z 28 lutego 2011 r. w sprawie określenia zasad udzielania z budżetu Gminy Nysa dotacji celowej na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 36, poz. 449, ze zm.).

⁸⁵ Dalej: WFOŚiGW.

⁸⁶ W 2015 r. 14 zapytań i 3 negatywne odpowiedzi, w 2016 r. sześć zapytań i brak negatywnych odpowiedzi, w 2017 r. 20 zapytań i jedna negatywna odpowiedź, w 2018 r. 22 zapytania i jedna negatywna odpowiedź, w 2019 r. 11 zapytań i cztery negatywne odpowiedzi, w 2020 r. 30 zapytań i 13 negatywnych odpowiedzi, w I połowie 2021 r. 13 zapytań i siedem negatywnych odpowiedzi.

⁸⁷ 14 czujników jest własnością Gminy, jeden grupy AVIVA.

systemu monitoringu wyniósł w latach 2017-2021 (I półrocze) 53 455,80 zł i został pokryty z budżetu Gminy;

c/ wymiany źródeł ogrzewania w budynkach użyteczności publicznej – w 2019 r. wymieniono kocioł c.o. opalany paliwem stałym w Wiejskim Centrum Kultury w Kopernikach na kocioł c.o. opalany węglem ekogroszkiem, spełniającym wymogi dotyczące ekoprojektu dla kotłów na paliwa stałe; w 2020 r. wymieniono kocioł c.o. opalany paliwem stałym wraz z częściową wymianą instalacji c.o. w Schronisku Bezdomnych Zwierząt w Konradowej na kocioł c.o. opalany peletem, spełniający wymogi dotyczące ekoprojektu oraz przyłączono budynek Noclegowni i Ogrzewalni do miejskiej sieci ciepłowniczej, co było związane z likwidacją kotła węglowego o mocy 35 kW; efekt ekologiczny powyższych działań⁸⁸ obejmował redukcję emisji PM₁₀ o 0,363 Mg/rok, PM_{2,5} o 0,360 Mg/rok oraz b(a)p o 0,00020 Mg/rok; koszt wymiany źródeł ciepła wyniósł 109 938,10 zł i pokryty został z budżetu Gminy;

d/ termomodernizacji budynków użyteczności publicznej: w 2016 r. – przebudowy, rozbudowy i zmiany sposobu użytkowania byłej szkoły na budynek świetlicy wiejskiej w Hajdukach Nyskich (docieplenie dachu, docieplenie ścian, wymiana okien); w 2017 r. – wymiany stolarki okiennej w Przedszkolu nr 14 (oddział w Rusocinie), w 2019 r. – modernizacji elewacji (docieplenie ścian) w Przedszkolu nr 6 w Nysie oraz w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Niwnicy; w 2020 r. – termomodernizacji oraz wykonania nowej elewacji budynku Szkoły Podstawowej nr 10 w Nysie; łącznie termomodernizacji poddano 10 budynków, a Gmina poniosła wydatki w kwocie 1 937 804,55 zł, z której 878 312,98 zł pochodziło z RPO WO; efekt ekologiczny powyższych działań obejmował redukcję emisji PM₁₀ o 1,181 Mg/rok, PM_{2,5} o 1,163 Mg/rok oraz b(a)p o 0,00067 Mg/rok;

e/ pozostałych działań polegających na:

- kontrolach prowadzonych przez Straż Miejską w Nysie w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach, przestrzegania zakazu spalania odpadów zielonych, spełniania wymagań uchwały w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – na ww. działania z budżetu Gminy wydatkowano 60 053,33 zł;

- pomiarze punktowym zawartości w powietrzu pyłów PM₁, PM₁₀, PM_{2,5} w 2017 r. z pokładu bezzałogowego statku powietrznego (drona) wykonanym nad kilkudziesięcioma kominami budynków na terenie Nysy, wydatki poniesione przez Gminę na te pomiary wynosiły 3 690 zł;

- informowaniu mieszkańców Gminy o jakości powietrza na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Nysie.

(akta kontroli str. 2487, 2490, 2500-2509)

W opisanych w obszarze 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego dokumentach strategiczno-planistycznych Gminy Nysa, jako propozycję wskazano użytkowanie zasobów energii geotermalnej w ciepłownictwie (w PGN realizację zadania poszukiwanie geotermalnych otworem NT-1 w Nysie przypisano powiatowi nyskiemu). Burmistrz wyjaśnił, że zestawienie ryzyk związanych z szeroko rozumianą geotermią (np. trudności w ustaleniu rzeczywistej temperatury wód, składu chemicznego złoża, emisją szkodliwych gazów uwalniających się do atmosfery z płynu – w tym przede wszystkim siarkowodoru, który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, co podnosi koszt eksploatacji źródła) z innymi potencjalnymi rozwiązaniami dotyczącymi systemu ciepłowniczego Gminy, przyczyniło się do podjęcia decyzji odnośnie realizacji projektu związanego z budową kotłowni z kotłem parowym opalany paliwem alternatywnym. Niezależnie od inwestycji polegającej na budowie kotła na paliwo alternatywne,

⁸⁸ Wyliczony dla lat 2019-2020.

geotermia w dalszym ciągu – zdaniem Burmistrza – pozostaje realnym rozwiązaniem uzupełniającym system, a także opcją podniesienia walorów turystycznych Gminy.

(akta kontroli str. 915, 2768-2769, 2790)

W okresie objętym kontrolą w planach finansowych Urzędu uwzględniano realizację działań związanych z ochroną powietrza w Gminie, w tym takich zadań jak m.in.: termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, modernizacja ogrzewania węglowego poprzez dofinansowanie wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych, pobieranie, przetwarzanie, analizowanie i wizualizacja danych z sensorów jakości powietrza oraz działania edukacyjne⁸⁹. W budżecie Gminy na ww. działania odpowiednio: a/ w 2016 r. – zaplanowano 1 768 816,68 zł, a wykonanie wyniosło 624 009,95 zł; b/ w 2017 r. – 2 034 370,20 zł i 1 027 262,58 zł; c/ w 2018 r. – 5 023 524,08 zł i 1 719 545,87 zł; d/ w 2019 r. – 18 598 622,61 zł i 18 015 938,73 zł; e/ w 2020 r. – 11 213 066,34 zł i 10 080 594,24 zł, f/ w 2021 r. – zaplanowano 640 000 zł, a wykonanie (do 30 czerwca 2021 r.) wyniosło 15 516,45 zł.

Łącznie, w latach 2016-2021 na ww. działania zaplanowano 39 278 399,91 zł, a wykonanie wyniosło 31 482 867,82 zł. Sekretarz Miasta wyjaśnił, że niepełne wykorzystanie kwot zaplanowanych w budżecie Gminy na dany cel (jako przykład wskazując dofinansowanie wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych), wynikało z rezygnacji wnioskodawców z przyznanej dotacji lub poniesienie przez nich wydatków w wysokości niższej, niż kwota przyznanego dofinansowania.

(akta kontroli str. 2780-2786, 2996, 2999)

W okresie objętym kontrolą zadania związane z modernizacją systemu ciepłowniczego realizowała Spółka NEC. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że *Gmina m.in. mailowo informowała NEC o możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze źródeł innych niż budżet Gminy, pod kątem transformacji systemu ciepłowniczego, w szczególności o: a/ dofinansowaniu projektów na „Budowę/modernizację miejskich systemów ciepłowniczych i eliminację indywidualnych źródeł ciepła”, finansowanych ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021, celem poprawy efektywności energetycznej miejskiego systemu ciepłowniczego; b/ konkursie projektów w ramach Działania 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, Poddziałanie 1.1.1. Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej – Konkurs nr POIS.01.01.01-IW.03-00-007/21.; c/ realizacji Działania 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w ramach konkursu POIS.01.05.00-IW.03-00-K05/19 ze środków Funduszu Spójności na przebudowę istniejących systemów ciepłowniczych i sieci chłodu, celem zmniejszenia strat na przesyłce i dystrybucji; d/ możliwości skorzystania ze wsparcia zwrotnego w ramach nowego unijnego instrumentu – Programu InvestEU, z którego finansowane będą inwestycje z m.in. z energetyki, a także możliwe będzie wspieranie termomodernizacji budynków; e/ planowanym przez NFOŚiGW naborze wniosków w pilotażowym programie Ciepłownictwo powiatowe, drugim obok Energii Plus programie Funduszu, który ma pomóc w walce ze smogiem.*

(akta kontroli str. 2489)

Urząd, za pośrednictwem strony internetowej, informował mieszkańców o możliwości uzyskania dotacji celowej z budżetu Gminy na dofinansowanie zadań związanych z ochroną powietrza, w tym na: a/ wymianę starego pieca lub kotła c.o. na ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe, ogrzewanie z kotłem na paliwo stałe

⁸⁹ W tym organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

spełniającym wymagania określone w rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwa stałe⁹⁰, ogrzewanie z miejskiej sieci ciepłowniczej oraz za pomocą pompy ciepła; b/ dofinansowanie zakupu i montażu kolektorów słonecznych lub pompy ciepła do wspomagania centralnego ogrzewania i/lub przygotowania c.w.u.

Informacje na stronie internetowej dotyczyły również pomocy ze strony Urzędu dla mieszkańców w zakresie skorzystania z możliwości oferowanych w ramach programu „Czyste powietrze”. Na podstawie podpisanego z WFOŚiGW porozumienia, zainteresowani właściciele nieruchomości położonych na terenie Gminy mieli możliwość uzyskania w Urzędzie pomocy w zakresie: rejestracji na Portalu Beneficjenta, określenia zakresu rzeczowego przedsięwzięcia, przygotowania wniosku o dofinansowanie wraz z załącznikami, przygotowania wniosku o płatność wraz z załącznikami. Na stronie internetowej Urzędu zamieszczane również były również informacje o jakości powietrza na terenie Gminy⁹¹ (na podstawie danych monitoringu wspomagającego).

(akta kontroli str. 2746-2763)

W okresie objętym kontrolą, w odniesieniu do sprawozdawczości i ewaluacji realizowanego przez Gminę Planu Gospodarki Niskoemisyjnej oraz sprawozdawczości Programu ochrony środowiska dla Gminy Nysa, stwierdzono nieprawidłowości, które szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 2176-2177)

Jak wyjaśnił Zastępca Burmistrza, *konkretne cele redukcji zużycia energii końcowej dla potrzeb grzewczych oraz standardy ich osiągnięcia Gmina zawarła w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Nysa*. Do dnia zakończenia kontroli, tj. do 15 października 2021 r., w Gminie nie sporządzono raportu ewaluacyjnego z realizacji ww. Planu, pomimo jego zakończenia w 2020 r. Nie sporządzano również raportów z jego realizacji. W trakcie prowadzenia czynności kontrolnych przez NIK kontrolowana jednostka nie dysponowała pełnymi danymi umożliwiającymi ocenę, czy założone na 2020 r. wskaźniki rezultatów (efekt ekologiczny), zostały osiągnięte.

(akta kontroli str. 2177, 2490)

W trakcie kontroli NIK, Burmistrz poinformował o podjęciu działań naprawczych w kierunku zwiększenia nadzoru nad przestrzeganiem wymogu sprawozdawczości i ewaluacji w odniesieniu do dokumentów strategicznych. Wskazał również, że kwestie dokumentów strategicznych określone zostaną jako jeden z priorytetów dla realizacji planu audytu wewnętrznego na 2022 r., ze wskazaniem realizacji zadania audytowego z tego obszaru w pierwszej kolejności.

(akta kontroli str. 2965)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew obowiązkowi wynikającemu z treści PGN, nie sporządzano raportów monitoringowych z realizacji zadań ujętych w tym Planie, w tym oceny ich realizacji oraz analizy ewentualnych odchyłeń i wprowadzenia działań korygujących lub modyfikujących, co wynikało m.in. z braku gromadzenia danych od innych pomiotów, takich jak spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, firmy i przedsiębiorstwa prywatne. Raporty powinny być sporządzane co dwa lata i za każdym razem przekazywane do zatwierdzenia przez Burmistrza, a także Radę

⁹⁰ Dz. Urz. UE L 193 z 21.7.2015, str. 100 ze zm.

⁹¹ Dziewięć czujników w mieście Nysa, po jednym w sołectwach Biała Nyska, Hajduki Nyskie, Goświnowice, Kubice, Sękowice, Złotogłowice.

Miejską w Nysie. Ponadto, wbrew obowiązkowi określone w tym dokumencie, w ramach ewaluacji osiąganych celów nie przeprowadzono analizy osiąganych rezultatów⁹², jak również nie przeprowadzono ewaluacji po zakończeniu okresu przyjętego dla tego Planu⁹³. Przygotowane raporty ewaluacyjne powinny zostać przekazane do zatwierdzenia Burmistrzowi, a także Radzie Miejskiej w Nysie. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że w 2021 r. planowane jest przeprowadzenie procesu ewaluacji Planu, po sporządzeniu projektu budżetu Gminy Nysa na rok 2022, w celu ujęcia w nim planowanych do realizacji zadań inwestycyjnych. W odniesieniu do braku sporządzania raportów, Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że informacje o realizacji zadań ujętych w Planie przekazywano Radzie Miejskiej w sporządzanym corocznie „Raporcie o stanie gminy” oraz w formie sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Nysa.

W sprawie przyczyn braku gromadzenia danych w zakresie realizacji PGN przez podmioty zewnętrzne, Burmistrz wyjaśnił, że z uwagi na fakt, iż Plan z 2016 roku oraz jego dwie aktualizacje zostały opracowane na zasadzie „outsourcingu”, dane te były gromadzone przez firmę zewnętrzną opracowującą Plan dla Gminy i pozostają w jej posiadaniu. Gmina otrzymała gotowy dokument. Z informacji uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f oraz art. 40 ust. 7 ustawy o NIK od podmiotów, które opracowały PGN i jego aktualizacje wynikało, że przedmiot umowy oraz zakres prac nie obejmował jednak zbierania w sposób ciągły corocznych danych i informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań.

(akta kontroli str. 2072-2073, 2488, 2787, 2789, 2981, 2984)

2. Pomimo wynikającego z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁹⁴ obowiązku sporządzania co dwa lata raportów z wykonania Aktualizacji programu ochrony środowiska dla gminy Nysa na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, kontrolowana jednostka nie zapewniła sporządzenia ww. raportów⁹⁵, a w konsekwencji takie raporty nie były przekazywane Radzie Miejskiej w Nysie. Nie sporządzono również aktualizacji ww. programu w 2018 r. pomimo takiego obowiązku wynikającego z treści tego programu.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że informacje o realizacji zadań ujętych w programie ochrony środowiska dla gminy Nysa przekazywano Radzie Miejskiej w Nysie w sporządzanym corocznie „Raporcie o stanie gminy” oraz w formie sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Nysa”. W odniesieniu do braku zaktualizowania ww. Programu, Burmistrz wyjaśnił, że przepisy prawa nie nakładają obowiązku aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska, ani nie narzucają okresu, na jaki dany program powinien zostać przyjęty. W budżecie Gminy mamy zabezpieczone środki na jego aktualizację i jeszcze w tym roku podejmiemy działania w celu wyłonienia wykonawcy tego zadania. Program zostanie zaktualizowany w 2022 roku, tj. po upływie perspektywy obecnego Programu oraz po aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, by zachować spójność pomiędzy dwoma Programami. Warto nadmienić, że większość zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Nysa na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2020 nadal jest realizowanych.

(akta kontroli str. 2074, 2491, 2617, 2791)

⁹² Analiza „on going”.

⁹³ Ewaluacja „ex post”. Raport „ex post” nie został sporządzony do dnia zakończenia czynności kontrolnych w Urzędzie, tj. do 15 października 2021 r.

⁹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.

⁹⁵ Również w treści Aktualizacji programu ochrony środowiska dla gminy Nysa na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, w celu średniookresowym: Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu zarządzania środowiskowego na terenie gminy Nysa, przewidziano sporządzenie raportów z realizacji Programu w 2016 r. oraz w 2018 r.

3. Gmina nie zrealizowała założenia dotyczącego propozycji rozwoju systemu ciepłowniczego w Nysie, wpisanego w treść *Aktualizacji założeń z 2019 r.*, polegającego na przeanalizowaniu pod względem technicznym i ekonomicznym możliwości podłączenia nowych odbiorców do miejskiego systemu ciepłowniczego. W ww. dokumencie wprost wskazano na konieczność przeprowadzenia takiej analizy, gdyż *w jednostkach wytwórczych NEC-NYSA Sp. z o. o. istnieją rezerwy mocy, w związku z czym korzystnym możliwym rozwiązaniem rozwoju miejskiego systemu ciepłowniczego zlokalizowanego na terenie miasta Nysa jest podłączenie do niej nowych potencjalnych odbiorców ciepła.*

Prezes Spółki NEC wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą *Spółka nie prowadziła całościowych, zbiorczych analiz o możliwości przyłączenia odbiorców pod względem technicznym i ekonomicznym. Tego typu oceny dokonywano na bieżąco, przy zapytaniu potencjalnego odbiorcy ciepła o możliwość przyłączenia do miejskiej sieci ciepłej. Wtedy dział techniczny, poprzez szacunek kosztów przyszłego przyłącza, ocenę warunków technicznych⁹⁶, wielkość zamówionej mocy ciepłej dla konkretnego obiektu do przyłączenia, przedstawiał decyzję Spółki o zgodzie na przyłączenie do miejskiego systemu ciepłego.*

(akta kontroli str. 683, 2627, 2768)

OCENA CZĄSTKOWA

Kontrolowana jednostka podjęła skuteczne działania umożliwiające realizację wszystkich obligatoryjnych zadań przewidzianych w PGN. Również Spółka NEC realizowała zadania usprawniające działanie systemu ciepłowniczego na terenie Gminy oraz podjęła działania zmierzające do rozpoczęcia inwestycji pn. *Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF 6MW.* W Urzędzie nierzetelnie monitorowano natomiast realizację działań pod względem osiągania zaplanowanych celów i zakładanych efektów. Nie sporządzono również wymaganych raportów monitoringowych z realizacji zadań ujętych w PGN. Burmistrz nie zwracał się również do innych niż Spółka NEC podmiotów z terenu Gminy o przekazywanie informacji, co do zakresu i efektu zadań podejmowanych przez te podmioty, w zakresie wskazanym w dokumentach strategicznych Gminy.

OBSZAR

3. Nadzór Gminy nad funkcjonowaniem systemu ciepłowniczego

Opis stanu faktycznego

Aktywa Spółki NEC zwiększyły się z 29 976 485,13 zł w 2015 r. do 33 835 488,83 zł w I połowie 2021 r. Zysk⁹⁷ ze sprzedaży wzrósł z 2 491 899,51 zł w 2015 r. do 4 468 273,40 zł w I połowie 2021 r. Zysk⁹⁸ Spółki wzrósł z 929 627,48 zł w 2015 r. do 2 977 274,99 zł w I połowie 2021 r. W tym okresie koszt zakupu uprawnień do emisji CO₂ wzrósł o ponad 330%, z 576 639 zł w 2015 r. do 2 486 671 zł w 2020 r. W I połowie 2021 r. koszt zakupu uprawnień do emisji CO₂ wyniósł 1 315 752,60 zł.

(akta kontroli str. 153, 165, 253)

Sekretarz Miasta wyjaśnił, że *Gmina nie zlecała odrębnych analiz mających na celu zapewnienie w planach rozwoju NEC realizacji Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, z uwagi na istniejące mechanizmy planistyczno-sprawozdawcze, gwarantujące proces weryfikacji zamierzeń Spółki z punktu widzenia realizacji założeń strategicznych.* W okresie objętym kontrolą, Spółka NEC corocznie opracowywała *Plany finansowe oraz Sprawozdania z działalności Spółki*, których elementem były *Plany zamierzeń inwestycyjno-remontowych.*

(akta kontroli str. 2342, 2353-2479)

⁹⁶ Odległość od sieci ciepłych już istniejących, gęstość zabudowy, uzbrojenie terenu.

⁹⁷ Brutto.

⁹⁸ Brutto.

Sekretarz Miasta wyjaśnił, że w Urzędzie nie została opracowana formalna procedura mająca na celu badanie zgodności planów rozwoju Spółki z Załoženiami do planu zaopatrzenia w ciepło. Nie został też wprost wyznaczony pracownik, do którego zakresu czynności należałaby realizacja tej procedury. Niemniej, Burmistrz oraz służby Urzędu na bieżąco monitorowały przebieg procesów inwestycyjnych poprzez liczne wizyty na placach budowy oraz spotkania z Zarządem Spółki w siedzibie Urzędu, jak również w siedzibie Spółki. Tym samym realizowane inwestycje i zamiary inwestycyjne poddawane były, na bieżąco, analizom i ocenom. Jednakże ich przebieg ani wyniki nie zostały zmaterializowane w postaci dokumentów.

(akta kontroli str. 2342)

Zamierzenia inwestycyjno-remontowe opracowywane przez Spółkę NEC w okresie objętym kontrolą, były spójne z zamierzeniami wskazanymi w *Załoženiach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Sprawozdania z działalności Spółki*, których elementem były *Plany zamierzeń inwestycyjno-remontowych*, zawierały, poza bieżącymi planami inwestycyjnymi, plany inwestycyjne związane m.in. z inwestycją *Budowa kotłowni parowej z układem kogeneracji opalanej paliwem alternatywnym RDF*.

(akta kontroli str. 774-940, 2353, 2438-2439, 2444-2445, 2460-2461, 2477-2479)

Instalacja eksploatowana na terenie Spółki NEC, do 2018 r. obejmowała następujące urządzenia: a/ dwa kotły węglowe, rusztowe WR-25 o wydajności nominalnej 29,1 MW każdy i mocy cieplnej w paliwie odpowiednio: 35,06 MW i 34,24 MW, b/ dwa kotły gazowe o wydajności 5,8 MW każdy i mocy cieplnej w paliwie 6,24 MW każdy, c/ jeden kocioł olejowo-gazowy o wydajności 16,5 MW i mocy cieplnej w paliwie 17,55 MW, d/ agregat prądowłrczy o mocy elektrycznej 1,2 MW i mocy cieplnej 1,195 MW. W związku z opublikowaniem w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z 31 lipca 2017 r. ustanawiającej konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik (BAT) w odniesieniu do dużych obiektów energetycznego spalania zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE⁹⁹, w 2018 r. w Starostwie Powiatowym w Nysie przeprowadzono analizę pozwolenia zintegrowanego wydanego przez Starostę Nyskiego¹⁰⁰ na prowadzenie instalacji spalania paliw przez Spółkę NEC. W protokole z przeprowadzonej analizy stwierdzono, że eksploatowana instalacja nie podlega pod konkluzje BAT w odniesieniu do dużych obiektów energetycznego spalania paliw, zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE.

(akta kontroli str. 2326-2330)

Prezes Zarządu Spółki NEC poinformował, że w 2018 r. NEC przeprowadziła modernizację istniejącej na terenie zakładu instalacji, która obejmowała: modernizację kotła WR-25 nr 1 na kocioł WR-12 wraz z instalacją odpylania oraz modernizację instalacji odpylania kotła WR-25 N. Modernizacja spowodowała zmniejszenie mocy znamionowej zainstalowanych urządzeń, skutkujące zmianą kategorii ciepłowni centralnej z LCP (duży obiekt energetyczny spalania) na MCP (średni obiekt energetyczny spalania) oraz wpływające na zmianę wymaganych standardów emisyjnych. W związku powyższym, Starosta Nyski wydał nowe pozwolenie zintegrowane, w celu ujednoczenia wszystkich wprowadzonych zmian¹⁰¹. Prezes Zarządu Spółki NEC poinformował, że NEC podlega obecnie pod

⁹⁹ Dalej: konkluzje BAT.

¹⁰⁰ Nr ROŚ.62222.6.2015.KM z 2 marca 2015 r.

¹⁰¹ Nr ROŚ.6222.18.2018.KM z 8 listopada 2018 r.

dyrektywę MCP¹⁰² i wszystkie źródła są do niej dostosowane. Zgodnie z dyrektywą MCP mamy określone standardy, których jesteśmy zobowiązani dotrzymywać. Dopuszczalna wielkość emisji¹⁰³ w przypadku spalania węgla kamiennego w odniesieniu do kotłów węglowych w Spółce wynosi:

a/ w przypadku kotła WR25/12 N NR1 – do 31 grudnia 2024 r. SO₂ – 1500, NO₂ – 400, pył – 100; od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2029 r. SO₂ – 1100, NO₂ – 400, pył – 50; od 1 stycznia 2030 r. SO₂ – 1100, NO₂ – 400, pył – 50.

b/ w przypadku kotła WR-25 N NR2 – do 31 grudnia 2024 r. SO₂ – 1500, NO₂ – 400, pył – 100; od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2029 r. SO₂ – 400, NO₂ – 400, pył – 30; od 1 stycznia 2030 r. SO₂ – 400, NO₂ – 400, pył – 30.

Prezes Zarządu Spółki NEC poinformował, że konieczna będzie w przyszłości inwestycja dla kotła WR-25N (KW2) redukująca ilość emisji CO₂, dla której standardy zaostrzają się od 2025 r. Zgodnie z Dyrektywą MCP będziemy wnioskować o derogację do 2029 r. Ostrzejszy standard dotyczący SO₂ obejmie nas wtedy od 2030 r. i będzie wynosił 400 mg/Mm³. Zakres inwestycji, jak również koszt oraz źródła finansowania, pozwalający dostosować się do nowych standardów, nie jest jeszcze znany.

(akta kontroli str. 173-174, 2320-2324, 2329)

Z informacji uzyskanych od Prezesa Zarządu Spółki NEC wynikało też, że poziom zanieczyszczeń poszczególnych substancji wytwarzanych w źródłach ciepła wynosił (w latach 2015-2020):

a/ w przypadku SO₂: 145,535 Mg; 190,324 Mg; 190,758 Mg; 178,462 Mg; 131,259 Mg oraz 116,138 Mg;

b/ w przypadku NO₂: 52,615 Mg; 57,137 Mg; 70,161 Mg; 57,565 Mg; 43,820 Mg oraz 58,56 Mg;

c/ w przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5}: 0,58 Mg; 1,83 Mg; 0,92 Mg; 1,33 Mg; 0,89 Mg oraz 1,56 Mg;

d/ w przypadku PM₁₀: 2,74 Mg; 5,15 Mg; 2,65 Mg; 4,27 Mg; 2,25 Mg oraz 0,67 Mg;

e/ w przypadku dwutlenku węgla: 37 826,728 Mg; 41 862,504 Mg; 42 548,985 Mg; 40 585,015 Mg; 40 779,166 Mg oraz 40 114,86 Mg;

f/ w przypadku tlenku węgla: 18,754 Mg; 15,137 Mg; 29,673 Mg; 27,784 Mg; 12,683 Mg oraz 18,825 Mg;

g/ w przypadku pyłu: 5,196 Mg; 8,576 Mg; 4,270 Mg; 6,968 Mg; 2,908 Mg oraz 2,236 Mg;

h/ w przypadku b(a)p: 0,007 Mg; 0,008 Mg; 0,008 Mg; 0,007 Mg; 0,007 Mg oraz 0,007 Mg.

W okresie objętym kontrolą, najwyższą tendencję spadkową, w poziomie wytwarzanych zanieczyszczeń, odnotowano w odniesieniu do pyłu oraz PM₁₀, natomiast największy wzrost w odniesieniu do PM_{2,5} oraz dwutlenku węgla.

(akta kontroli str. 2771)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Burmistrz nie podjął rzetelnych działań zapewniających systemową analizę zgodności planów rozwoju Spółki NEC z *Założeniami do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*. Skutkowało to brakiem narzędzi umożliwiających dokonywanie i dokumentowanie bieżącej oceny postępu realizacji przedsięwzięć określonych w ww. założeniach, identyfikowania odchyłeń w realizacji celów od przyjętych założeń, a także ich weryfikowania, modyfikowania, jak również

¹⁰² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2193 w sprawie ograniczenia niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania (MCP) (Dz. Urz. UE L 313 z 28.11.2015, str. 1.

¹⁰³ Standardy emisyjne w mg/Nm³.

oceny konieczności podjęcia działań przewidzianych w art. 20 ust. 1 *Prawa energetycznego*¹⁰⁴.

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że *Gmina przekazywała Spółce oczekiwania wobec przekształcenia funkcjonującego na jej terenie systemu ciepłowniczego w kierunku systemu efektywniejszego, w ramach bieżących kontaktów z Zarządem i członkami Rady Nadzorczej, reprezentującymi w Spółce Gminę, które zwykle nie przybierały formy pisemnych informacji oraz przesyłając m.in. e-mailowe zaproszenia do składania wniosków o dofinansowanie w zakresie możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze źródeł innych niż budżet Gminy.*

(akta kontroli str. 2489-2490)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka przekazywała Burmistrzowi *Plany finansowe* oraz *Sprawozdania z działalności Spółki*, których elementem były *Plany zamierzeń inwestycyjno-remontowych*, w których, w okresie objętym kontrolą, uwzględniono realizację celów *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło*, w zakresie transformacji systemu ciepłowniczego. Burmistrz na bieżąco nadzorował działania NEC poprzez spotkania robocze przedstawicieli Urzędu z przedstawicielami Spółki. Jednakże nie dokonał, ani też nie zlecił podmiotowi zewnętrznemu, sporządzenia systemowej analizy zgodności planów rozwoju Spółki NEC z *Założeniami*, ograniczając się do przekazywania temu podmiotowi oczekiwań wobec przekształcenia funkcjonującego systemu ciepłowniczego w kierunku systemu efektywniejszego.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	1. Podjęcie działań zmierzających do dokonania analizy możliwości podłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej nowych użytkowników z terenu miasta Nysa, która przewidziana została w <i>Aktualizacji założeń z 2019 r.</i> 2. Dokonanie oceny potencjału wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych energetycznie systemów ciepłowniczych lub chłodniczych. 3. Wprowadzenie mechanizmów systemowej analizy zgodności planów rozwoju przedsiębiorstwa ciepłowniczego z <i>Założeniami do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.</i>

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

¹⁰⁴ Tj. opracowania przez Burmistrza projektu planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, dla obszaru gminy lub jej części.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 23 grudnia 2021 r.

Kontroler

Wojciech Jarzyna
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

.....
DYREKTOR
Z.U.P.
Jan Ujdoła
Wicedyrektor
Delegatury NIK w Opolu

